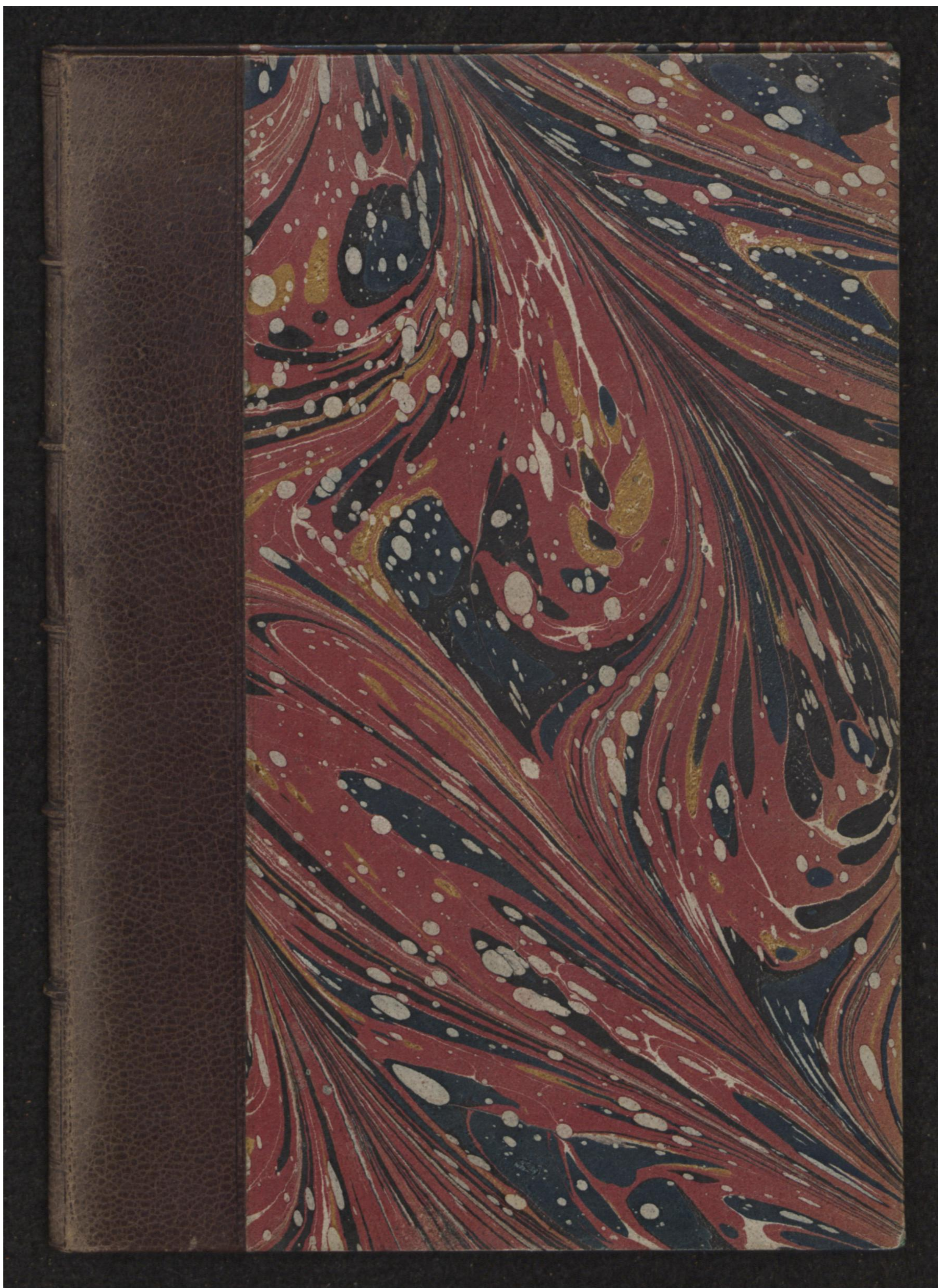
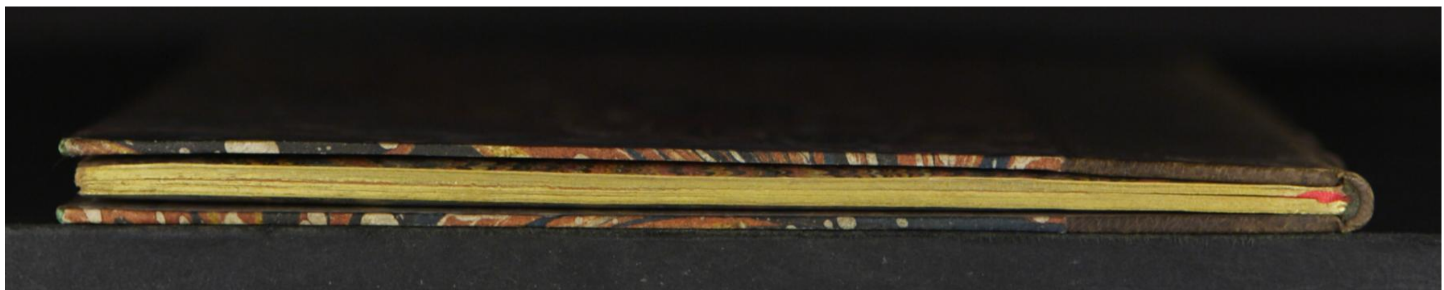
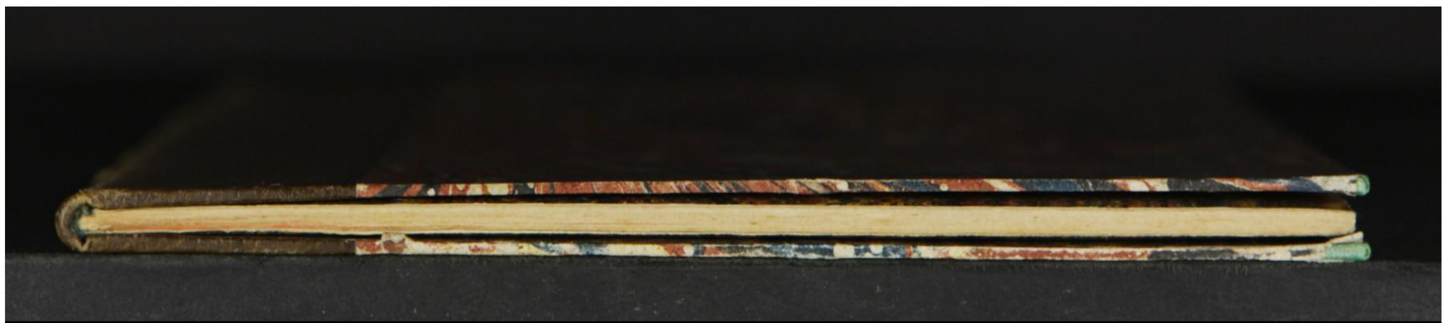

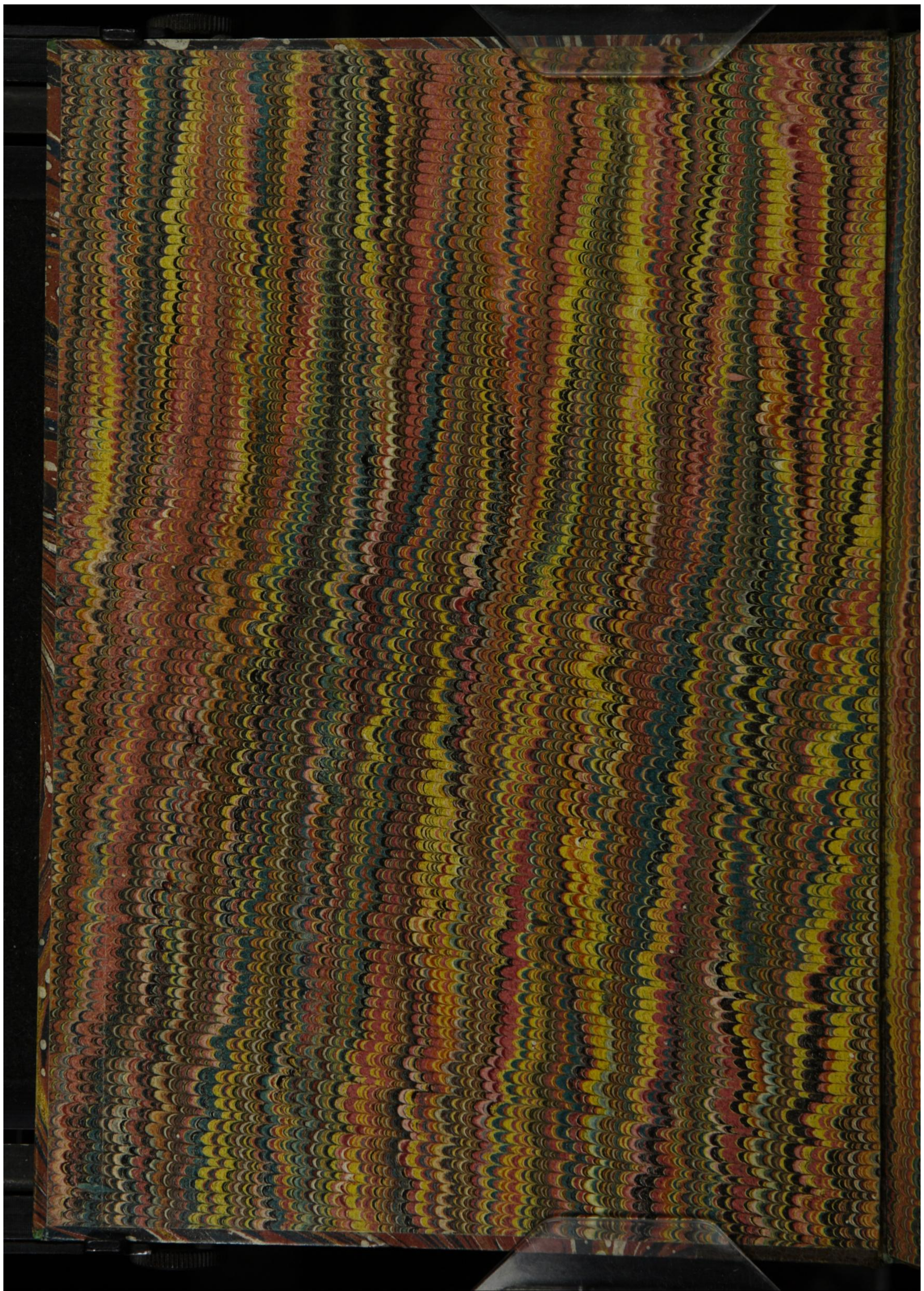

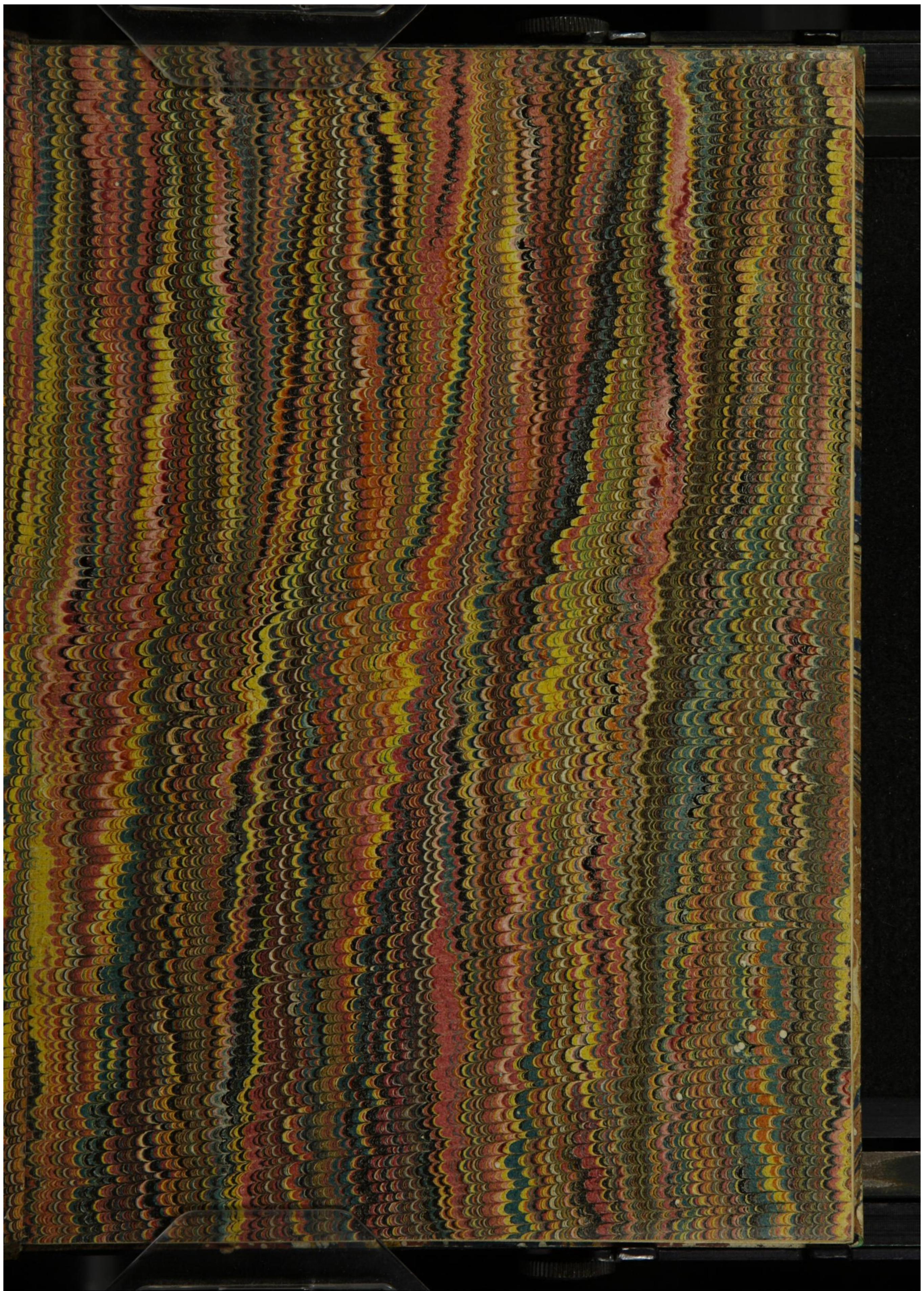

Libro rarissimo giacchè contiene
il Processo del Savonarola.

Audin 165

Libellus admodum rarus.

Contra Fratrem Hieronymum Heresiarchã libellus et ꝓcessus.

Nosce teipm̄.

Qui potis es sathane versutos scire colubros
Tartareū impunis ire redire lacum.
Elysijs etiam dare tetra cadauera campis
Mirtheus/ Ethereos ledere parce deos.
Non spinas pia Rhãnus alit dū lilia gestit
Pontificem summū quisqȝ beatus amat.

Sic transit gloria mundi.

Prologus.

Jo. Poggius Florẽtinus Aposto
lice sedi deuotus. Fratri Hieronymo Sauonarole Spiri
tum sanioris consilij. Licet mihi tecũ Hieronyme frater hac
supscriptiõe vti quãdo a Christo seiũctus. Sathaneq; po
testati traditus eo etiam dementie deuenisti. eoq; furoris ꝓ
rupisti. vt pudore tuo honoreq; post habitis: iam non per-
plexe. sed palam summo Põtifici. Romaneq; ecclesie bellũ
indixeris. acerrimũq; te his hostẽ obtuleris. Te summe de⁹
qui omniũ es creator appello. cuius nutu cuncta reguntur.
cuiusq; bonitate cuncta subsistunt. Tuq; piẽtissime Christe
qui tuũ p̃ciosissimũ sanguinẽ pro humani generis redemp
tione tam alacriter. tam largiter ꝓfudisti miserere inquam
miserere populi tui. Surge in auxiliũ ecclesie tue. ne paciaris
oro tunicã tuã illam inconsutilem ita discindi ita dilacerari.
Vosq; sanctissima mundi lumina principes apostolorum
Petre. ac vas electiõis et doctor gentiũ Paule expergiscimini
aliqñ. ac successorẽ vestrum qui tã inique oppugnatur de-
fendite. ꝓ ecclesieq; decore vestro glorioso sanguĩe stabilire
iã tandẽ insurgite. Ego mediusfidi⁹ ignoro an oportuniores
illi q̃z nũc supesse possitis. Cũ acerrimus hostis Hieronym⁹
Sauonarola ĩmo veri⁹ Antichristus alter indubiã sibi vic
toriam repromittens Pontifici Romano tam iniusta. tam
impia nephariaq; arma impudenter intulerit At quam
ob causam. Nempe quia insanientẽ hoĩem ad sanitatẽ mẽ
tis reducere cupiebat. a recto tramite deuiũ ad viam verita
tis redire suadebat boni agens pastoris officiũ. Nũ tibi hec
satis equa Hieronyme. satis honesta ratio videtur. cur post
posito oĩ obedientie vinculo. oĩq; humilitatis iugo reiecto

(que te maxime ꝓfiteri decet) in tantā insolentiam super
biamq; perueneris/ vt nō modo cōtra Pontificem bellare sed
illum ꝓsternere/ cōculcareq; cōtendas. O impudentē hoīs
audatiā. o temeritatē ingētem. An tibi hoc canones suasere.
an philosophi an theologi tuū in animū induxere/ vt tam
procaciter/ tam petulāter cōtra christi Vicariū isilires. Dic
sodes vbi nā gētiū hoc dedicisti. in quibus ue sanctorū libris
hoc īuenisti/ vt a pastore tuo totius orbis capite tā leuiter dis
sideres. tam contumeliose descisceres. Nun te maiorem illo
existimas. Ita vero inquies. nam hoc deus vult. hoc iubet.
Rogo te amabo ne mihi succenseas/ si quod sentio libere lo
quar. agam⁹ inter nos amice res iā nō iurgijs/ sed rōnibus
ventiletur. Obsecro patienter audias/ et quid ad istam amē
tiā te impulerit (ita enī appellari pōt) edissere. Cur cū excōi/
cat⁹ sis missas/ aliaq; diuina officia exercueris. publice q̄ oī/
bus p̄dicaueris. Dices forsan p̄dicationū tenorē quē impres
sum nuꝑ Romā misi credo te minime perlegisse. ibi rei seriē
omnē dep̄hendes cur celebrauerim/ cur p̄dicauerim/ lege il/
las et causam scies. Porro num alia te ratio impulit ad hu/
iuscemodi patrāda q̄ʒ que in illis p̄dicatiōibus perstrinxisti
Minime inquies nōne satis digna illa tibi videntur quibus
ad id faciendū mouerer. O magne deus vere nunc te delirū
cognoui (pace tua dixerim) quid enī stultius dici pōt ijs q̄
in illis ꝑtractantur. vbi dū tuam causam tueris. proteruiam
tuam magis accusas tuāq; insaniam manifestius detegis.
Sātius hercle fuerat ac iustius te pastori tuo cedere. eiusq;
mandatis obtemperare q̄ʒ illi cōtumaciter/ superq; resistere
Nullā enī causam satis dignā in medium afferre potes qua
tuā hāc temeritatē apud doctos velare queas ne de imperito
vulgo me loqui existimes. Cuius leue ac temerariū est iudiciū
cui tu ꝓ virib⁹ studes tua ista somnia ac deliramēta psua/ dere

¶ Capitulū. i. in quo due rationes principales po/
nūtur contra excōmunicationem Pontificis.

b Vas in eis rationes adducis potissime ad tui erroris excusationem. quibus excõmunicationis iniustitiã ac nullitatem conaris ostendere. Vnam quia illã tanq̃ cõtra bonũ publicum latã et cõmunem vtilitatem vt nulli⁹ valoris ac roboris reijciendam. minimeq̃ seruandam affirmas Alteram quia tanq̃ charitati aduersantẽ pari modo cõtemnendam existimas. Hec sunt que a te precipue cõtra excõmunicationẽ allegãtur. Nam cetera appẽdices quedã sunt ad corroborationẽ adducte satis quidem leues. paruiq̃ roboris ac momẽti. que stulte ac imperite plebicule faciliter ꝑsuadeantur. Nũc singulatim partes ambas ex ordine discutiamus vt rei veritas elucescat quã tu falsitat[is] cuiusdã vmbraculis velare conaris licet te veritatis sectatorẽ mẽtiaris. Atq̃ vt a prima tua ꝓpositiõe exordiar. qua astruis excõmunicationẽ nõ tenere cõtra bonũ publicũ latã et cõmunẽ vtilitatẽ. hãc vero cũ sit eiusmodi nõ arctare. Ego me hercule hoc nõ negauerim. neq̃ sane mẽtis est quispiã qui assumptũ hoc inficiari valeat. Preceptũ enĩ cuiuscũq̃ superioris peccatum inducens inualidũ prorsus est atq̃ inane. quod vero excõmunicatio ꝑmissa huiusmodi sit vt peccatũ nutriat nemo asseret nisi veritatis ignarus. quã vt omnib⁹ innotescat breuiter explicabo.

¶ Capitulũ. ij. Quare fuerit Hieronym⁹ excõmunicat⁹. Enarratio.

S Vperioribus annis cũ Florentiã nescio quo nã malo illius omine applicuisses. indiui Marci conuentũ diuertisti. ibiq̃ tuo astu. tuaq̃ ipocrisi multorũ tibi beniuolentiam prius conciliãs eorũ intercessione effecisti vt conuent⁹ nõnulli a congregatione lambardie disiungerentur. ad arctioremq̃ disciplinam reducerentur. Id autem cũ post modum Cardinali Neapolitano ordinis protectori Pontificiq̃ Maximo eius interuentione placeret. tuumq̃ hoc laudã

bile opus valde probarent/credentes q̄ quidē facere rem ti/
bi pergratā. complures alios Ethrurie cōuentus ab eadē cō
gregatiōe segregarūt. in vnūq; corpus redigentes/ad stric
tiorē similiter regulam reducere voluerūt illorū instar quos
tu antea reformaueras. noueq; huic congregationi Vicari/
um generalem ad certum tempus duraturum prefecerunt
ita vt sub eius obedientia tu etiam vna cum reliquis conuen
tibus permaneres. hoc cum tu recusares ambitionis stimu/
lis agitatus. indigneq; ferens alium tibi in Vicariatu prela
tum. Pontifex vt Vicario debitam obedientiam exhiberes te
benigne p̄monuit. Quod cū renueres nulla legitima causa
subsistente volens diuinumcultum etiam te auctore ampli/
ficare/ sub excō municatiōis late sentētie pena/ vt gestis hu/
iusmodi consensum prestares. Vicarioq; subesses te iterum
monuit. quod cum etiā obstinatissime recusares videns tuā
manifestam proteruiam vel vt contumacem/ apostoliceq;
sedis rebellē in excōmunicationis sententiā incurrisse declara
uit. perq; sua breuia Florentie id publicari mandauit. quod
et factum fuit. Is est rei ordo compendiose narratus. Nū
recte quispiam poterit iudicare/ excōmunicationē fuisse cō/
tra bonum publicū latam et cōmunē vtilitatem vt tu vulgo
isti rudi/ac imperite plebi persuades ac p̄faciliter. An vero
tu potius contra bonum publicum egeris diuini cult⁹ aug
mentū impediens/ac religiōis propagationē vetans. Num
etiā censeri poterit p̄ceptū hoc cōtra proximi charitatē vt tu
falso autumas(libet enim nunc quod secūdo loco ad tui ex/
cusatōnem adducis referre) Siquidem ingenue fateor non
tenere quod contra dei vel proximi ordinatam charitatē p̄ci
pitur. Quod autem id tale sit quilibet sane mentis inficiabi
tur. quin potius egisse te simul cōtra publicā vtilitatē. simul
etiā cōtra charitatem perfaciliter iudicabit.

¶Capi. iij. quo prima principalis Hierony
mi ratio confutatur.

p Rimum manifeste apparet/ dum tu popellum istum Florentinum miserum hercle tuis mendacijs. tuis prestigijs. tuis fanaticis allucinationib' ad tantam discordiam. tantãq3 dementiã impulisti/ vt filius paterne voluntati aduersetur. vxor viro contrarietur. fratres inuicem dissideant. tota denique ciuitas intestinis odijs referta publicum bonum. cõmuneq3 negligat vtilitatem. Quid eni boni aut vtilis i ea re publica esse põt. in qua nulla sit ciuium consensio. nulla vigeat libere loquendi cõsulendiue facultas. Dudum eni puerorũ infinitatem parasti. quibus grandem quandã felicitatem pollicitus ad tua eos stipendia cõduxisti vt illorum furore ciues bonos ac prudentes tuis dictis cõtrariantes continuo deterreres. Hec est illa consensio. illa vnanimitas. pro qua tu psalmum illum Ecce q3 bonum. facis quotidie a tuis fratrib' decantari. Cum vere nil aliud queras nisi discordia. nil aliud velis nisi seditiones acerrimas. tuiq3 sectatores studeas parare q3 plurimos. quorum fultus presidio possis contra Romanã ecclesiam/ eiusq3 prelatos insurgere. tibiq3 ex hoc magnum nomen ac gloriam cõparare. Quod Arrius. Nestorius. Manicheus. permultiq3 heretici factitarũt Horum vero malorũ tu solus causa es tu origo tu fundamentum. At qui si diceres populum prius lasciuientem p̃dicationibus tuis ad meliorem vite frugen rediisse. bonum q3 ac rectum viuendi modum suscepisse. Non eo inficias pmulta bona documenta te tradidisse. verũ quorsum illa pertuleris rerum exitus docuit. Nempe vt sub virtutũ ac sanctimonie cuiusdam vmbraculis quo velles vulg' illud perduceres. oportuit eni ei te virtutũ viam/ ac bonorũ morum disciplinam vel vt offam quandam/ qua caperetur obijcere. Nam si aliter egisses/ nullam fidem tuis verbis adhibuisset. Perbelle mihi crede aptasti omnia/ plebiculã illã in tua vota pelliceres. Porro inquies Magnates esse cõplu

res qui te sequuntur, viros hercule prudentes ac doctos. Vehementer Hieronyme inquam aberras si id tibi psuades. simulant eni plerique tuis verbis credere auram popularem captantes vt magistrat⁹ atque honores adispicantur. qñqui dem hec omnia populi inditio atque arbitrio demandantur hunc tu quouis pfaciliter versas dum te dei prophetam appellas. dum illius colloquio te frui asseueras. dum tu mirabilium quorumdā futurorū pterritu illum aut metu deterres, aut vana spe inflas. qui si ad pristinā mentis sanitatē redibit qñque (rediturū vero cōfido) vereor ne lapidib⁹ obruaris.

¶ Capi. iiij. quo Hieronymi prophetie falsitatis conuincuntur.

n

Anque si tua que totiens predixisti diligenter per vestigentur luce clarius apparebit te nedum prophetam vt iactas. sed mendacorum ac somniorum officinam quādam posse rectius appellari. idque etiam te iudice si me patienter audies efficacissime cōprobabo. pleraque eni afferam quibus manifesti mendacij reus dilucide argueris. vtque a nouissimis ordiar. None proximis mensibus Carolo Stroctio deuoto tuo ad mortem egrotanti palliolum tuum misisti. quo amictum statim illum sanandum predixeras. at is q̄ primum illud tetigit vitam exhalauit. Cosme etiam Oricellario, compluribusque alijs infirmis illud mittendum curasti, quibus exitiale fuit. adeo vt si quempiam perire cuperē palliū tuū illi transmitterē. Eq[illegible] eni Seiani, aurique Tolosani vim habet. Johānem Picum

Mirādulanū cōualiturū publice affirmasti ex in firmitate qua postmodū intra triduū post tuā prophetiā expirauit licet tu mendacium tuū conatus sis nouis figmētis postmodū palliare-frusta tñ aput viros prudentes qui te primitus audierunt. Idem et Petro Vectorio euenit intra breuissimū temp⁹ extincto postq̄ʒ ei corporis sanitatē promiseras. Romane vero vrbis ruinā atqʒ euersionē (quod omen pri⁹ in caput tuū reducet) quotiēs affirmasti futurā ꝑ quā celerrime neqʒ id tu illi⁹ in ore tuo semꝑ versati (cito et velociter) velamento quomodolibet tueri poteris-quod milia annorū aptū est cōprehendere-quippe dies numerari iussisti. ac oībus qui te audiebant publice edixisti vt scriberēt. Florentinis Rome tū cōmorantib⁹-in patriā q̄ʒ maturime remigrarēt vix enī eis forte colligendi sarcinulas facultatem ni properarent. verū bienniū iam est elapsum quo hoc somnium ꝓtulisti. et tñ dei benignitate sospites sumus. melioriqʒ etiam in futurū spe viuim⁹. Nisi forsan asseras ob nostros mores in melius cōmutatos deū destinatū exitiū reuocasse. Quod si est-maioris iam mendacij cōuinceris-quando nos indies deteriores factos tuis nouissimis predicationib⁹ affirmasti Gallorū in Italiam transitū nec tu vnq̄ʒ p̄dixisti. nec quisq̄ id ex te vnq̄ʒ audiuit. Bene barbaros quosdam ad Italiā vēturos dixisti. sed qui illi forēt Galli-an hispani-germani an Turci penitus tacuisti. Id vero in multis ꝓphetijs antiquis iam pridem ꝑlegi. quarū non nulle de Francis etiam specifice loquebātur. quas reor fuisse tibi incognitas. Si enī illas vidisses de gallis quoqʒ dixisses-nisi forsan cauti⁹ hoc subticuisti-vt siqui alij barbarorum in Italiam ꝓrupissent. de illis te sensisse asseuerares-vt de Francis fecisti. Ita ne tibi hanc laudem astribas-neqʒ tantum arroges. quia nō hoc tibi soli reuelatum est. sed alienas ꝓphetias tibi attribuisti vt ꝓphete nomen ac famam apud stolidū vulgus assequereris-quod iam pridē sup̄bissime vsurpasti. Hos tu Frācos

inquam vrbem diruturos asseruisti. Clericorumq; ac prelatorũ sanguinẽ, cedeq; Romanã ecclesiaz reformaturos. Imprudenter herde nimiũ, insulsiterq; locut9, velut gallicanorum ingeniorũ prorsus ignarus. Rerũ euentus mẽdacium tuũ, tuasq; nugas patefecit. Regem ipsum Carolũ amplũ regnum adepturũ dixisti. ac post illius acquisitionẽ. At nõ dixisti hunc cito illud perditurũ Francosq; oẽs in Italia relictos alios ferro trucidandos. alios fame, venenoue necandos. alios vndis submergendos. ad vnũ demũ interituros Dices forsan deum tibi hec non reuelasse. Porro num hoc negabis reuelasse tibi, Florentinos Pisas, aliaq; amissa oppida recuperaturos actutũ. que intra pugnum te cõtinere iactabas. Si Florentinam ciuitatem amas vt pfers cur pugnum nõ aperis. cur illi amissa non reddis. Maliuoli hercle est atq; inuidi non prestare beneficium egenti amico cũ possis. Spes enĩ (vt ait Sapiens) que differtur affligit animuz. Quod si hoc in tua potestate non est vt illa restituas cur id palam predicasti. cur fatue plebicule id psuasisti nisi vt tu inani quadã spe pecuduz more quo vis illaz perduceres. An tu Gallorũ fidei credere debuisti, vt eorũ promissis impulsus ea populo vaticinia proferres. Num cogitare debueras eos id egisse vt tuis exortationibus populum istum in fide regia deuinctũ teneres. Imprudenter sane fecisti eorum pollicitationibus credere. qui nec iurati quidẽ fidẽ seruarũt. suo illã cõmodo tãtũmodo mẽtiẽtes. Neq; ppterea plebẽ credulã pphetijs tuis seducere debueras vt fecisti Gallorum verbis innitens. Prudentes quidem viros mihi crede minime delusisti quippe qui nunq̃; tuis somnijs crediderũt Perituros quoq; asseruisti qui tibi nõ crederẽt fere oẽs ex tuis vero paucos porro ex tuis longe plures occubuere. Mũdi preterea totius ad Christum cõuersionem futuraz predixisti ac non longũ intra tẽpus. Multos enĩ affirmasti qui tunc te audiebant hoc visuros. Id quidẽ ego vt falsum

reprobare non ausim. verū de mundi etiam fine dixisse debueras quo tempore conuersionem hāc futurā viri sancti dixerūt. Hec sunt ille prophetie tue quas tantum iactas tantumq; extollis anilib⁹ fabellis, puerilibusq; deliramētis per similes. Hec est tua noua illa doctrina quam a deo quo cū familiare habes colloquiū velut Moyses alter aut Paulus accepisse te gloriaris. sacrāq; scripturam ad tuas allucinationes astruendas in varios atq; inauditos sensus licet ridiculos sepius trahis, diuersos penitus ab his quos sancti doctores prodidere. Hec est illa tua scientia Cabalica quam tam pridem edoctus paraueras cum plerisq; complicibus nouam sectam inducere ecclesiamque subuertere.

Capi. v. q̄re pontifex Hieronymo predicationē inhibuerit. quod de iure facere potuit ac debuit.

i D autem cum Alexandro. vi. pontifici sapiētissimo innotesceret benigne prius te monuit vt ad illum accederes cupiens huius noue doctrine. nouiq; luminis veritatem inquirere. Id cum tu facere recusares, varia impedimenta, ac leuia causatus veritus. Pontifex simul nouū aliqđ ac prenitiosum dogma in ecclesia excitari. simul etiā veritus ne q̄ Florentie ob tuas predicationes dissidiorū materia oriretur. cum tu asperrimis maledictis ac minis tuis fabulis non credentes acerrime ꝓsequereris tepidos eos, de

appellans. vulgiq; inuidiam contra eos tuis prestigijs iã seducti quotidie concitares. illisq; velut hereticis a deo q; reprobatis infestum reddere totis viribusniteretis, predicandi tibi officio interdixit. Num propterea contra bonum publicum aut charitatem fecisse dicetur. Nonne potest põtifex vt omne seminarium scandali, seditionisq; tollatur vni homini predicandi munere, aut celebrandi officio ad tempus presertim interdicere. Quinimmo potest et toti ordini tuo ne predicet interdicere. Nam predicandi officium de iure solis Epis competit qui in locum apostolorũ successerunt. ac presbiteris animarum cure presidentib9. Illis enĩ solis dictum est in personis apostolorum: Ite et predicate euangelium omni creature. Minoribus autem et predicatoribus ex priuilegio Clementis. v. in consilio Viennensi indulto predicandi munus competit. Certum est autem posse Pontificem priuilegium vel a se vel a predecessore concessũ ad libitum reuocare hoc tam leges q̃; canones omẽs affirmant nisi forsan illos fastidias. Quod si est, ante prohibitionem etiam nullatenus predicare debueras. cum id munus tibi nisi ex pontificia permissione prius nõ competeret Ait enĩ apostol9 quomodo predicabũt nisi mittãtur. Potuit ergo multo fortius tibi predicandi officium auferre. quod licet in se bonum sit. deserendum tamen tibi erat propter obdientie bonuum qd illi preponderabat, dicẽte Gregorio, vt etiam refert Gratian9. Licet pro obediẽtia nũquam malum fieri debeat. aliquando tamen per obedientiam debet bonum quod agitur intermitti. Itaq; fateor equidem sanctam esse diuini verbi predicationem. sed ita demum nisi fiat contra superioris prohibitionem. ac presertim Pontificis cui omnino est parendum, licet vix ferendum nobis ab eo iugum imponatur Contra morem quippe ecclesiasticum est si non patientissime tolleatur quod a nobis absit etiam iniusta correctio: vt inquit Gregorius et refert Gratian9

Gratianus. Num in diocesi epi eo inuito quisq̃ȝ predicabit nisi sup hoc habeat expressam a papa licentiã. Num Adam peccauit quia fructũ comedit. an quia diuinũ pceptũ cõtempsit. Nullum eni erat in esu fructus peccatũ diuina phibitione semota. Sic pdicatio licet in se bona existat cum sit contra supioris pceptum pdicanti obest non parum. Poteras pterea alibi quam Florẽtie pdicare quod tibi minime pontifex inhibuisset.

¶ Capi. vi. Qd excõmunicatio fuit iusta et dato q iniusta ligat. illiusq̃ȝ transgressio peccatũ inducit.

n Ec video qua fronte queas excõmunicationis iniustitiam accusare. Cũ vt pdixi ob manifestã cõtumaciam cõtra te fuerit pmulgata. Age vero fac iniustã vel ex causa vt tu asseris vel ex ordine. Ex causa/ vt quia Papa mãdasset tibi vt a pdicatiõe cessares velut scãdali in populo ac discordiarum satrice. vel quia dixisset in excõmunicatione q te excõicabat quia citatus cõparere nolueras. Vel quia illius mãdatis parere recusaueras. Certe si pptera excõicatus fueris etiã si cause ille false forẽt que excõicantẽ mouere/ huiusmodi sentẽtia cũ ius partis cõtineat tenet/ nisi in ea notorius iuris error vel facti exprimeretur vt quia excõicaretur mulier ob adulteriũ cũ ifante ppetratũ/ vel aliquod mãdaretur qd manifestũ i se peccatũ cõtineret. Sufficit eni ad validitatẽ excõmunicationis causam expressam potuisse esse veram licet in veritate sit falsa/ non tñ notorie et manifeste falsitas illi⁹ appareat. Hanc opinionem tũ canonum interpretes/ tum etiam theologi pro vera vnanimiter comprobarunt. ac precipue. Thomas Aquinas tue religionis professor celeberrimus. Idem etiam iuris esse cum debitus ordo non seruatur nisi post appellationẽ legitimã lata foret pdicti affirmant.

Num ergo tu propter hec debuisti excommunicationē contemnere. An nescis illam pro medicina quadam p̄beri. que licet iniusta si cum humilitate seruetur proficit ad meritum Si vero cōtemnitur nocet ad interitum. et vbi prius erat iniusta, ex contemptu iustificatur. Perlege canones perlege iuris pontificij doctores ac theologos quid senciāt. reperiesq; verum esse quod scribo. Nec p̄dictis aduersatur Gelasi⁹ quem pro te allegas si ad sanū sensum velis illius dicta reducere. neq; p̄uerse interpretari lege Vrbanum pontificem dicentem Ep̄i sententiam timendam licet iniuste liget. si ligamen inducit. ergo absolutionē requirit. Gelasi⁹ autē loquitur vel secundum Johannem glo. Qn̄ ab heretico quis excōmunicatur. quo casu sentētia huiusmodi nulla est. Vel secundum Isidorum Gelasij dicta interpretantē. Quādo ob nō perpetratum delictum sibi imperatum quis excōmunicaretur. alioquin sn̄ia etiā iniusta tenet. ac duplici quidem ex causa. Vna vt hō crescat p̄ obedientie meritum. Altera vt claues ecclesie in maiori reuerētia habeantur quas cōtemnere videtur qui q̄primū pōt absolutionē nō petit. Tu vero nec te illā petijsse nec esse vnq̄ petiturū affirmas. Equidem ignoro quis legum canonūue peritus nisi forsan infensus cōsiliū tibi hoc p̄niciosum p̄stiterit. vt contēptis apostolicis clauibus in tantū malorū precipitiū te cōieceris diuina oīa temerarie p̄tractando. Doleo mediussfidius vicem tuam qui cū vir doctus semp̄ fueris reputatus in hanc amētiam furoremq; deueneris vt etiam illos hereticos atq; excōmunicatos appelles qui te excommunicatū putant. eaq; etiam in vulgus disseminas.

¶ Capitulū vij. referens rōnes Hieronymi quibus nititur probare excōmunicatum atq; hereticū qui obstinate tenet excommunicationem valere.

c Ompluribus autem ratioibus hoc astruis. atq₃ ita fragilib⁹ vt satius foret atq₃ vtilius iis minime respō dere. nam fundamenta quedā ab illorū corroborationem adducis que paucis recensebo. quorū solutio pōt maiori p pte ex premissis faciliter apparere. Quippe idem sepius re petis licet diuersimode. Primum enī Pape circūuentionem aut maliciam ad excōmunicationis vires eneruādas addu cis. Tū boni publici pessundationē magneq₃ in vrbe Flore tina tyrannidis sementem. noue pterea tue doctrine. istiusq₃ tui noui luminis excidiū. Si enī a predicatiōe cessares quot quot prius tuis pdicationib⁹ cuiusq₃ serus. etatis ue ad opti mū viuendi cultū induxeras ad peiora dilaberētur. diuini quoq₃ regni diminutio sequeretur. qd quilibet debet p viri bus augere. diaboliq₃ imperiū cresceret. qd deprimere qui libet debet. Multi enī ob has pdicationes ad rectam xpi fi dem cōuersi sunt. multiq₃ prestantes viri doctrinā hanc p orbē late iam vagātē vt honestā ac salutarem philosophie legibus condiās sanctioibus scientiis demū ceteris magno pere cōformē laudarūt atq₃ pbarunt. que si rueret Christi fides periclitaretur. Quippe nō eē amplius pphetis creden dū omēs assererent. christianāq₃ fidem commentitiā existima rent. Morū insup correctionem reformationēq₃ doctrine huius pdicatio cum inducat et ad bene recteq₃ viuendum disponat Quid aliud struit ei⁹ prohibitio nisi vitiis et scele rib⁹ fomenta prestare. Hec tu ad tui excusationem astruis.

¶Capi. viii. Quo premissis rationib⁹ respōdetur.

n On possum edepol Hieronyme frater te nisi miserum atq₃ infelicē appellare qū tuum delictum ita firmiter defendis. ita obstinate tutaris vt p huiusmodi pertinatia velle te dicas vitam ipsam effundere. aliosq₃ etiam exhorte ris pro huius puicatie defensione vereantur oppetere eter

nam q̃s velut martiribus beatitudinē repromittens. pusilla
nimesq3 cōfortans. quod certe quid est aliud q̃3 illos ad ar-
ma accendere. q̃3 nouas seditiōes/ discordiasq3 parare. dū
studes tue ꝓteruitatis satellites adipisci q̃3 plurimos. Pri-
mū hoc mihi pacifice respondeas velim Hieronyme. Quis
tuam hanc doctrinam approbauit/ quam late disseminata-
tā affirmas nisi cecū vulg' ac stolidum. Cui Maumetis in
starmūdanā felicitatē reꝓmittis/ vt tue stulticie astipuletur.
nam sapientes tua iampridē somnia deriserūt. Porro doc-
trina tua aut ea continet que tum in veteris. tum noui testa
menti scripturis produ͂tur/ aut aliquid extra tibi nouiter re
uelatū. Si que in illis tradita sunt p̄dicas/ cur nō eadem ali
us p̄dicare poterit scripture sacre peritus. Cur tu illam doc
trinam nouam affirmas. Cur tibi tantum arrogas/ vt nul
li potestatem hāc retrahendi a vitijs homīes nisi tibi vni cō
cessam existimes Quod si noua tm̄ p̄dicas. tibiq3 tantū re-
uelata. conuertendiq3 ad meliorem frugē mortales faculta
tem concessam asseueras. verumq3 te ꝓphetam appellas.
quem de' ad orbis reformatiōe3 elegerit. Num tibi dic ama
bo credendum est asserēti a deo te missum/ eiusq3 colloquio
frui absq3 vllius miraculi patratione/ aut veteris noueue
pagine testimonio. Pontificis ergo boni officiū est hoc cog
noscere/ diligentiusq3 rimari. eo p̄sertim cum te mortali cor
pore celos penetrasse. Deñq3 ipsum omnipotētem/ ac totā
trinitatem vidisse. Angelicos etiam Choros/ sanctorūq3 or
dines ꝓspexisse asseuerares. Paulum ipsum electiōis vas lō
ge in hoc superans. quippe qui semet ignorare fateatur an
in corpore vel extra corpus deum viderit. Doctores etiam
ecclesiastici Pauli raptum/ anime a corpore abstractionem
quandam fuisse opinātur. Tu vero corpore ipso celos trā-
scendisse te ꝓfiteris. licet postmodum ad saniorem mētem
reuersus epistola quadā tuo nomine inscripta id retracta-
ueris imaginationem quandam seu somniū fuisse affir-

mas. Cui simile me quoqȝ pluries somniasse recordor.

¶ Capitulum. ix. quo concluditur Hieronymum fecisse contra publicum bonum.

e Rrauit ne igitur prudētissimus Pōtifex si te accersiuit vt mirabila hec cognosceret tueqȝ doctrine veritatem indagaret. An id egit vt tyrānidē Florentiam intromitteret vt tu impudēter garris. cū illi paterno amore afficiatur. An potius tū charitate erga illam/tum zelo fidei ductus vt scismatis/nouiqȝ ac pestiferi dogmatis seminaria tollerentur. An vt scandala in populo sereret. an vero magis vt rixas discordiasqȝ sedaret p̄dicationē tibi interdixit. Cuius opus licet in se bonū sit ac sanctū cessandum tn̄ est si esset discidia paritur ū. Sanctissimi illi viri Franciscus ac Dn̄icus. quorum alter minorū/alter tui ordinis fundator fuit/ cū nouā viuendi regulā vellēt inducere/sine summi Pōtificis approbatiōe id facere noluerūt. ad eiusqȝ p̄sentiam venientes magna cū humilitate suā viuēdi normā illi aperuere. apostolice sedis iudicio infirmandam vel approbandam. Quod et tibi faciundū erat si bone mentis fuisses/nec a sanctorum institutis deuiare voluisses si doctrina tua ex deo erat. Nec tibi quorūuis inimicorū insidie pertimescende erant/ ex quo vt asseris tecū est dominus. Scriptū est enim. Dn̄s sit mihi adiutor et nō timebo quid faciat mihi homo. Dn̄s sit mihi adiutor et ego despiciam inimicos meos. Et Apostolus inquit. Si deus ꝓ nobis quis cōtra nos. Et alibi. Non timebo milia populi circūdantis me. vt tu in vnius tuorum sermonū p̄fatione dixisti q̄zuis etiā tuta itio ac reditio promissa tibi fuerit a pōtifice qui auebat tui istius noui luminis ac sancti particeps fieri. Nulla ergo tergiuersatione potes pertinatiam tuā defendere. Si tu verus propheta esses aut verus Apostolus illorum etiam vestigia imitareris. qui a deo

cōfortati· infidelium Regum ac Principum cōspectum minime formidabāt. quinimo se vltro illorū p̄sentie offerebāt vt eos ad sanam viā rectamq3 deducerēt. Verū tu pseudo propheta· falsusq3 appostol' cū sis tibi cōscius Christi Vicarium ab eo tam benigne humaniterq3 vocat' adire hactenus formidasti. Qui etiā petenti veniam si erraueras ignouisset. Sin minus tuā hanc doctrinā vt sanctā· ac christicolis cūctis salutiferā cōprobasset. Sicq3 manifeste apparet te omni modo cōtra publicū bonum egisse· non Pōtificem ad sanā te mentem reducere properantem.

¶ Cap. x. Cōfutatio secunde rationis principalis. qua ostēditur Hieronymū fecisse cōtra charitatē.

n Unc partem alterā principalem absoluam'. An tu magis cōtra charitatem fecisse videare cōgregationē nouiter factā cōtumaciter respuēdo. an Pontifex cōuentuū ethruscorū reformatiōnē inducēdo. Equidē reor te multū errasse deuiasseq3 a charitate nō parū. atq3 illud imprimis vt notissimū p̄suppono cūctis qui Canonū penit' nō sunt ignari· disponendi de rebus ecclesiasticis plenissimā Pōtifici facultatē cōcessam absq3 diuini tñ naturalisue iuris subuersione. Pōt ergo legitima ex causa parrochias aut dioceses diuidere. illas itidē inuicem aggregare. alterā alteri adnectere vel subijcere. Clericū vel episcopū de loco ad locū trāsferre. Religiosum vero qd voluntatem ꝓpriam abnegarit pōt inuitū etiā arctiori regule mancipare. in ꝑpetuāq3 clausuram redigere. ac rursus quo vult dimittere. hoc est ꝓpriū sedis apostolice priuilegium. qd qui conatur auferre vt ait Nicolaus Pontifex sanctissim' i heresim labitur. Id vero cū tu cōtumaciter nimiū ac supbe pturbare paraueris. quid aliud q̄3 hereticus es censendus. Christiq3 hostis acerrimus videris ergo cōtra charitatē peccasse. (Charitas enim iuxta

apoſtolū nō agit ꝑperam) nō papa qui potuit lege permit tente/ te ac Religioſos tuos de vno loco ad alium etiam inui tos trāſferre publico bono id precipue ſuadēte/ ac eodē ordi/ ne minime immutato. Porro cum fratres illi reformationē expeterent. vellentqꝫ ad meliorem vite frugem redire. necnō qui eos in rectam viuendi normam reduceret humiliter pe/ terēt. tuiqꝫ conuentus fratres q̄ erant quorum ſanctimonia optimiſqꝫ inſtitutis edocti. verā Chriſti viam agnoſcerent. Nonne ſi hoc denegaſti cōtra opera charitatis feciſti. In/ ter opa enim charitatis/ vt ſacri Canones teſtantur nō mi/ nimū eſt errātem ab erroris ſui ſemita reuocare. Nō parua eſt etiam elemoſina errantē in viam reducere veritatis. Pre/ terea q̄ errantem cum poteſt ab errore nō reuocat/ ſe quoqꝫ erare demonſtrat. Conſentire quoqꝫ videtur erranti vt ait Gregorius qui ad reſecanda que corrigi debent nō occurrit At q̄ negas in p̄tāte tua hoc fuiſſe/ cū illi nollent huic operi cōſentire. neqꝫ te cogere potuiſſe inuitos/ ꝓptereaqꝫ Ponti ficis preceptū minime tenere/ velut continens in ſe rem que nullo modo expleri poſſit noluiſſeqꝫ ꝓpterea illos deſerere. Indigna ſane eſt hec purgatio/ cum tu ſaltem Pontificis mādato parere debueras. neqꝫ ſi illi errabāt tu errori hmōi conſentire. Error enim vt ait beatus Innocentius cui nō re ſiſtitur/ approbatur. Cumqꝫ illis preſis/ ac quo vis eos fa cile trahas/ ſi id ex negligentia omiſiſti ad hoc opus induce re/ erraſti. Ait enim idem. Negligere cū poſſis ꝑturbare per uerſos nil aliud eſt q̄ꝫ fauere. Itē Anaſtaſius et Damaſus papa. Qui poteſt obuiare et ꝑturbare peruerſos et nō facit nil aliud eſt q̄ꝫ fauere impietati erorū nec caret ſcrupulo ſoci etatis oculte q̄ manifeſto facinori deſinit obuiare. Auguſti/ nus etiam ſup pſalmo. lxxxi. Qui deſinit obuiare cū pōt cō ſentit. Itē et Leo papa. Inferiorū inquit ordinū culpe ad nullos magis referende ſunt q̄ꝫ ad negligentes/ deſideſqꝫ rectores. Johannes etiam papa. Culpā ait facientis habet

qui quod pōt negligit emendare/ et latū pandit delinquenti bus aditum qui iungit cum prauitate concessum. Debuisti ergo quantum in te fuit mandatum Pontificis adimplen dum curare. Quod si eos ad hoc inducere nequisses/ deserere illos debueras nec te illorum consortio maculare. Nā vt ait Isidorus Qui alterius errori cōsenserit sciat se cū illo simi li mō culpabilē iudicandum. Sin vero ex cōtemptu hoc ne glexisti/ certe grauiꝰ deliquisti suprioris voluntati superbi ter resistendo.

¶ Capitulū xi. quo Hieronymi rationes confutā tur. ostenditurqꝫ cōtra charitatem egisse.

a Is insup noluisse te consentire idcirco ne fratres tui viri boni ac sancti malorū imixtione cōtaminarentur/ dicente Apostolo. Modicū fermenti totā massam corrūpere Verū nō recte intelligis apostoli dictū de icorrigibili et impe nitēte prorsus loquentis. Sup quo audi obsecro quod Hie ronymus scribat in Osee interp̄tatione. Nō est culpandus inquit Osee ꝓpheta si meretricem quā duxit ad pudicitiam cōuertit. sed potiꝰ laudandꝰ ꝙ ex mala bonā fecit. Nō enim qui bonus pmanet polluit si societur malo. sed qui malus est in bonū cōuertitur si boni exēpla sectetur. Ex quo intelli gimꝰ nō ꝓphetā pdidisse pudicitiā fornicarie copulatū. sed fornicairā sumpsisse pudiciā quā ante non hēbat. hec Hiero nymus. Tui ergo fratres cum boni viri reputati sint pote rant alios ad bonum conuertere/ vel potius iam conuer sos suis sanctis operibus in bono proposito confirmare. quid tu impediens nō potes nisi inuidus et maliuolus iudi cari. Charitas enī nō emulatur nō est ābitiosa. nō agit p perā nō querit que sua sunt. Christꝰ p̄terea cū publicanis et pecca torib' mādūcabat vt eos Lucri faceret Licitūqꝫ ē vt ait Chri

sostom⁹ super epistola Pauli ad hebreos. Christianis cum infidelibus cõuiuiũ quo possint eos ad veritatem cõuertere. quando magis religiosis cum religiosis cõuictus pmittitur pcipue rectam viã ingredi cupientib⁹. Nõ video hercle quõ possis in hoc te purgare. Cõtra charitatem etiã peccasti nõ modicum, qui licet ex tua pdicatione magnũ in populo scãdalũ futurũ cognosceres, nihilomin⁹ predicare voluisti, ac quotquot falsis tuis argumentis excõicatiõis nullitatem psuasisti, pro eorũ culpis apud deũ astrigeris. Cũq3 in manifestũ errorẽ illos induxeris, errorẽ hmõi defendẽdo grani⁹ deliquisti. vt enĩ ait Vrbanus Pontifex sanct⁹. Qui aliorũ defendit errorẽ, multo amplius dãnabilior est illis qui errant. quia non solũ ipse erat, sed aliis offendicula erroris pparat et confirmat. vnde qui magister est erroris non tantum hereticus sed heresiarcha dicendus est. Audistin Hieronyme. quid nunc dices. Credo hercle mussabis, atq3 equo te marte victũ fateberis si sapies. Nec te releuat etiã si multos tuis pdicationibus ad veritatem cõuerteris vt affirmas cũ plurimis etiam scandalum pbueris. Nõ enĩ boni maliq3 mutua admittitur cõpensatio, neq3 si multorũ salus inde proueniat. econtra autem multorũ ruina sequatur. interdictum tibi officium iuste poteris exercere Dicente Saluatore. Nõ esse alicui p toto eius etiã mundi salute peccandũ. quod vero ad astruendam tui dogmatis veritatem adducis multorum id credentium numerum indies multiplicari hoc minime te excusat quin potius grauat, quanto plures in tuũ errorẽ traduxisti. Maumetis sectam num a deo emanasse quis dixerit q ea totũ orbem inuasit, peneq3 christianum nomẽ extinxit Idolatria etiam ante Christi aduentum totũ mundũ infecerat paucis iudeis exceptis quorũ etiam multi apostatarunt Taceo hereticorũ sectas complures que totum mundum olim pessimis erroribus repleuere, num propterea a deo auctore exierunt.

¶Capitulum xij. Quo ei suadetur vt ad
obedientiam pontificis redeat.

Quare tādem hieronyme frater resipiscere velis qn̄qꝫ
neqꝫ tuū errorem tam obstinate defendere: vt etiā ex-
cōmunicatos appelles qui te excōmunicauerūt: dicasqꝫ ob
id illis infortunia accidisse permulta. Quibus ego mediussi-
dius ea potius cōtigisse arbitror qm̄ in tua ista contumatia
vindicanda nimia quadam lentitudine ne dicam misericor
dia vsi fuere. Nam vt ait Scriptura Licet heli summꝰ sa-
cerdos in se bonus existeret: quia tamen filiorū excessus non
corripuit: filijs in bello peremptis: ipse de sella corruēs fractis
ceruicibus expirauit. Noli obsecro hereticos dicere qui te eui
tant iustissime excōmunicatū. nam media quibꝰ id probare
conaris falsa sunt penitus atqꝫ inania vt ex p̄missis appa-
ret. Neqꝫ etiam iure potes Pontificem inconstantie accusa
re si tua ipocrisi seductꝰ qua infinitos pene decepisti ꝑbeni-
gne prius tecum egit. ꝑ que humaniter ad te scripsit: ac tuā
simulatā probitatem laudauit. Cui simul ac tua sup̄bia in
notuit aliter ad te scripsit licet humanius q̄ꝫ tua proteruia
mereatur. Itaqꝫ Brixiani pretoris fabellam alijs licet enar-
res rei seriem ignorantibus: non tuā astuciam versutiamqꝫ
calentibꝰ. Reuertere si sapis ad ecclesie vnitatem. illiusqꝫ tan-
q̄ꝫ pientissime matris misericordie te suppone. Reuertere
ad tui Generalis obedientiā. nec velis hanc tuo ordini infa
mie notā incutere quippe cum semꝑ Romani pontificis de
uotissimos habuerit: sancteqꝫ ecclesie defensores īnumeros.
hereticorū vero ꝑsecutores q̄ꝫ plurimos. Tu primꝰ illiꝰ can-
dorem denigrasti: fedastiqꝫ non parū contra Pontificē Ro
māqꝫ ecclesiam tā petulanter proteruequ prosiliens vt illam
cōculcaturum te glorieris. Egregia sane laus ac digna que
posterorum memorie demandetur. factum te ex propugna
tore fidei heresiarcham et discidiorū satorem. Noli obsecro
Hieronyme frater intantū superbire vt ceteris te sapientiorē

ſanctioremq; exiſtimes. neq; tibi tantū tribuas. Nemo enim cum ſis labi errareq; potes ac decipi. Sepe enī angel⁹ ſathane in angelum lucis ſe transſformat. varioſq; ac multiplices inſidias tēdit. diuerſaq; mortabilibus decipula ſtruit euaſu per difficilia. Quid ꝓdeſt tibi ieiuniū. quid oratio. quid caſtitas ſi obedientie humilitatiſq; vinculū cōtemnatur ſine qua vt ait Ambroſi⁹ alicui veniā ſperare nō licet. Nōne apoſtolus aſſerit factum omniū rerū qui tota lege ſeruata in vno deliquid. Aut tu iſtius noui luminis veritatem quam predicas·vel ſacre pagine teſtimonio nos edoce. vel quid ſepe es pollicit⁹ alicuius miraculi euidentia confirma. nec tot hominum milia teneas tādiu ſuſpenſa Nunc tempus eſt expediendi clauem illam qua mirabilia tua arcana illa aperiātur mundū ipſum vt in vulgus ſepe iacteſti ſua magnitudine ꝑterritura. Quod ſi feceris multorum ſalus eris qui tibi nō credunt·habituri deinceps te vt verum ꝓphetā·tuiſq; dictis fidem indubiam preſtaturi. Sin minus hereſiarche nomē nullo modo poteris euitare niſi ab hmōi errore deſiteris.

¶ Cap. xiiij. Quo docetur infidelem·infamē·apoſtatam eſſe ac ſciſmaticū Romano Pōtifici inobediētem·ac rebellem.

e Teni cū vna ſit eccleſia cuius caput eſt Chriſtus que ſancti ſpirit⁹ inſtinctu gubernata errare nō poteſt vt ſancti oēs doctores affirmāt. Romana vero eccleſia ab ipſo Chriſto inter ceteras eccleſias primatū obtineat eadem tamen vnitate durante. ipſi⁹ quoq; Romane ac totius eccleſie caput ſit pōtifex·dicente ſibi dn̄o in ꝑſona Petri. Tu es Petrus·et ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam. Oēs autem Chriſticole Romano Pōtifici velut Chriſti Vicario Petriq; ſucceſſori parere teneantur. idq; canonicis ſanctiōibus ſtatutū eſſe noſcatur. Tu cum inobediens illi ſis·ac rebellis illius ꝑcepta cōtemnēs·nō immerito hereticus vel infide·

lis es censendus. Dicente propheta/ et refert Gregorius in mo
ralibus. Quasi peccatum ariolandi est repugnare. et scelus
idolatrie est nolle acquiescere. Sola est que fidei meritum
possidet obedientia sine qua quisqz infidelis conuincitur etiã
si fidelis esse videatur. Melior pretera obedientia qui victi/
ma cõprobatur. Per illam enĩ propria p hanc aliena caro
mactatur. hec ille. Iginus etiam Pontifex. Inobedientes
Pontifici infideles appellat/ vt refert decretista/ qui etiã at/
testatur Infames atqz apostatos a Dionisio papa nuncu
pari. Gregorius vero nulli fas esse ait posse vel velle trans/
gredi apostolice sedis pcepta. Sitqz alien⁹ a diuinis officijs
qui noluerit pceptis apostolicis obtẽperare. In veteri quo/
qz testamento inobedientes sacerdotibus vt scismatici vt etiã
refert diuus Ciprianus eps et martir et Anteri⁹ papa. Aut
lapidabantur aut gladio truncabãtur. De Datan et Abirõ
et sequacibus exẽpla sunt nota. quos terra viuos absorbuit
quia contra Moysem murmurarunt. Tu autem palã Pon/
ficem tota mqz Romanã ecclesiam maledictis acerrimis in/
cessere non desistis. nõnullos etiam tui monasterij frates
ad eãdem amentiam/ insaniamqz inducis. Quod si in quoli
bet inobedientia/ rebelliqz cõtra sedem apostolicã est dãnan
da. in religioso illam expresse pfitente videtur nullomodo
tollerãda Eoqz es dãnabilior quo firmi⁹ in tua pteruitate
psistis. Obstinatior nempe videris q̃ pharao dũ nec peccasse
te/ nec veniam petijsse nec etam petiturũ asseueras. Imitare
obsecro Nabuchodonosor regem/ qui deo primum inimi
cus postea fidelis effectus dignos sue conuersionis fructus
emeruit. Te itidem vt facias oro. vtqz errorem istum a tua
mente depelllat. teqz in rectam veritatis viam reducat/ sum
mis precibus altissimum precor.

¶Cap.xiiij. Quo se auctor excusat.

m Ihi vero Hieronyme frater iure succẽsere nõ potes si ꝓ summi põtificis. Romaneq3 ecclesie defensiõe paulo liberiꝰ ad te scripsi. Ait enĩ Propheta. Zelus domꝰ tue comedit me. eoq3 libentiꝰ mihi debes ignoscere q̃d noui tui luminis ignarus Causam alias in se iustã suscepi. Cuiꝰ quidẽ luminis si me participẽ feceris nõ pudebit aliter scribere. Neq3 enĩ is sum vt velim veritati agnite repugnare. neq3 mihi aliquos defensores parabo vt tu licet sapientiorũ iudicio cõtumatia tua irexcusabilis sit. Quorum dicta atq3 excusationes pro te allegate pfaciliter ex premissis tollũtur si recte oĩa pensitẽtur. ad rectũq3 ac verũ sensum trahãtur. Te vero interim moneo vt subesse velis Vicario Christi. Qui humiliauit semetipsum vt doceret mortales omnẽ esse supbie maculam abolendam. nullũq3 esse crimen illo detestabiliꝰ. Initium enĩ peccati supbia p quam mors intrauit in orbem terrarũ vt ait Propheta. Hec vero cũ i omĩbꝰ vituperalibis est tñ in religiosis maxime ĩtollerabilis qui ꝓpriam voluntatẽ dedicarũt altissimo. Qui est benedictus in secula.

Prudens qui intelligit beatum

Esse sui iuris hominem sua seq3 tueri
Contentumq3 suis/ alienum nolle beatũ
Efficiunt/ igitur si quid quesiueris vltro
Excedunt tua vota/ modum finemq3 beati.

Jesus.

¶Conclusiones rationibus ac signis supnaturalib⁹ pbāde.

¶Ecclesia dei indiget renouatione.

¶Flagellabitur.

¶Renouabitur.

¶Florentia quoq; post flagella renouabitur et psperabitur.

¶Infideles conuertentur ad christum.

¶Hec omnia erunt tēporibus nostris.

¶Excōmunicatio nup facta contra venerandum patrem nostrum fratrem Hieronymū nulla est.

¶Non obseruantes eam non peccant.

¶Ego frater dominicus de piscia ordinis predicatorum de mea propria manu me subscribo et obligo ad sustinendū predictas conclusiones, non solū cum rōnibus, sed cōfidēdo in adiutorio dei me expono et obligo ad intrandū cū pdicatore fratrū minorū predicante ad pñs in sancta cruce in ignē in publico sperando p virtutē dei saluatoris ad suam gloriam et cōfirmationē huius veritatis et ad vtilitatē aīarum exire illesus et saluus p xpm dñm nostrū, qui cum patre et spū sctō viuit et regnat in secula seculorū Amen.

¶Ego frater Franciscus ordinis minorū licet indign⁹, sum paratus ad instantiam et requisitionē dñorum Florentinorum facere cū fratre Hieronymo de pdictis conclusionib⁹ experimentum quarū quedam probatione supernaturali indigent. Cum dñico vero qui cum nulla est dissidentia, alius nostri ordinis frater in ignē subire est paratissimus, vocato iudice non suspecto ac omnibus religiosis.

Periit memoria eorum cum sonitu, dominus autē in eternum permanet.

Processus.

In nomine domini Amen Anno domini nostri ab eius salutifera incarnatiõe. M.cccc.xcviij Inditione prima/die vero nona/Mensis Aprilis.

Examinatio infrascripta fratris hieronymi nicolai savonorale ferrariensis ordinis predicatorum facta de eodẽ per spectabiles et prudentes viros cõmissarios ac examinatores ex magnifico dominio Florentinorũ solenniter electos et deputatos/videlicet duobus de numero. Confalonerio/rum id est vexilliferorum cõmunitatis populi.

¶Charolo danielis canigniani.
Joanne domini ioannotij manetti.
Duobus de numero duodecim bonorum virorum.
Joanne anthonij canacci.
Balthasare bernhardi brunetti.
Duobus de numero decem novorum libertatis et pacis.
Petro danielis de albertis.
Benedicto tanai de nerlis.
Doffo angeli spini vno de numero.viij.novorum.
Thomaso bernardi anthenori.
Francisco luce domini masi de albicis.
Juliano iacobi mazinghi.
Petro bertholdi corsini.
Braccio domini dominici martelli.
Laurentio matthei morelli.
Anthonio iacobi pagniozi rodolfi.
Andrea ioannis larioni.
Alfonso philippi strozi.

Ciuibus Florentinis/qui in infrascripta examinatione procedunt modo infrascripto/in societate etiã et presentia domini Simonis rucellai/et dñi Thomasi arnoldi canonico.

rum Florentinorum per ordinem et commissionez sanctis-
simi domini nostri pape.

Die.ix.presentis mensis Aprilis dictus frater Hieronymus fuit interrogatus et examinatus superius in aula baroncelli primo verbis/post minis/postea cum tortura/ et habuit dicto die in duabus vicibus tractus.iij. et medium de fune/ Post hec diebus.xi.xij.xiij.xiiij. xv.xvi.xvij. fuit singulis examinatus circa easdem res cum verbis et confortationibus sine aliquo tormẽto aut lesione aliqua corporis. Et q̃ꝫq̃ꝫ in omnibus diebus in aliquibus rebus variasset et diceret quandoqꝫ vno quandoqꝫ alio modis/ nihilominus die.xviij. interrogatus denuo verbis et sine tortura aut lesione corporis/confessus est et affirmauit quod et quantũ in dicto examine continetur.

Post item hec et diem suprascriptum die.xix. Aprilis eisdez modo et mente sine tortura aut lesione corporis/ sed cum verbis humanis et confortationibus habita denuo et relecta ac bene considerata tota infrascripta examinatione cõfirmauit et dixit in presentia dictorum canonicorum examinatorum et commissariorũ esse verum in toto et per totuz quantum in dicta examinatione narratur/ et sic se subscripsit spontanea mente cum sua propria manu.

Articuli

Veritas est q̃ꝺ ante.xv. annos existente me in monasterio sancti Georgij prima vice quando fui Florentie cum fratre Thomaso strata qui est mortuus qui loquebatur cum vna sua sorore monacha. Et in illo medio in ecclesia cogitabaz cõponere vnã predicationẽ et iter pensandũ venerũt mihi ĩ mentẽ multe ratiões ⁊ fuerunt circa.vij.p q̃s mõstrabatur q̃ꝺ ecc̃ie appropinq̃bat aliq̃ꝺ flagellũ/ et pꝰ hoc citra cepi pẽsare multa silia et multum discurri scripturas et eundo ad sctm̃ Geminianũ ad p̃dicandum cepi p̃dicare ꝓponendo

istas conclusiones qd ecclesia debebat flagellari et cito reno uari. Et hoc non habebam p reuelationē, sed per rationem scripturarum. Et sic dicendo et in hoc modo etiā predicaui Brixie et in multis alijs locis lombardie, aliquādo etiam de hijs rebus vbi degi annos circa quattuor, et post redij Florentiaz ab eo die quo ego fui in sancto Georgio sicut supra dictum est ad meū reditum currerunt anni. vij. circa tempo ris. Et cepi in prima die Augusti in sctō Marco legere Apo calipsim qd fuit Anno. M.cccc.xc. Et pposui similiter illa smet conclusiones supradictas Deinde in quadragesima pdicaui in ecclesia sancte Liberate hoc ipm, nō dicendo tamē vnquā qd ego habuissem per reuelationē, sed pponēdo vt crederent rationibus, affirmando istud cuz maiori efficatia qua potui. Post hoc pacta pascate illi⁹ quadragesime Frater Siluester rediens de sancto Geminiano, dixit mihi, qd dubitabat de rebus quas ego dicebam reputando me fatuū Apparuit ei in vigilia visibiliter scdm qd dixit. Vnus frater noster mortuus qui reprehendit eū et dixit ei hec verba. Tu nō debes cogitare istud de fratre hieronymo quē tu cogno scis. Post hoc habuit multas alias apparitōes similes scdm qd mihi dicebat idē frater Siluester. Et ppterea vltra desi deriū et accensionē quā habebam ad pdicanduz consimiles res. Accendi me ad affirmandū eas, etiā in aliqua pte pl⁹ q̄z prius, q̄z q̄z in facto essent omnes mee inuentionis per meū studium, et videndo res mihi bene succedere, pcessi magis ī antea, et videndo mihi grām et reputationē in populo Florentino accrescere, cepi dicere q ego habebam p reuelationē et sic cepi exire extra sortē q fuit vna mea magna psumptio et pluribus vicibus dicebam de rebus quas mihi referebat frater Siluester, cogitando aliqn q essent vere, nihilominus ego nō loquebar deo nec ipe mihi in aliquo speciali modo, quo deus loqui solet suis sanctis apostolis vel pphetis aut aliquo simili, sed ibam pure sequendo meas pdicatōes

cum fortitudine ⁊ industria mei ingenij. Et presumptuose affirmabam illud q̄d nesciebam esse certū· volens totuʒ q̄d inueniebaʒ cū meo ingenio esse verū· ⁊ eo plus in hac re me inebriaui· quo prodij ad dicenduʒ q̄d eram certior de tali re q̄ʒ eram in veritate· ⁊ in ambone ꝙ eram certior q̄ʒ q̄d duo ⁊ duo faciunt quattuor· et totū hoc ad dandum plus crediti ad res quas dicebam· ⁊ ad confirmandū eas plus in mentibus hominū· ⁊ faciebam eas verisimiles cū ratōnibus ⁊ similitudinibus· stando semꝑ fortior in mea opinione ad apparendum pure ꝙ ego dicerem verū ⁊ q̄d esset ex deo· Sed ego nihil sciebam imo gloria mundi me excecauit.

¶ Et in hoc modo me conduxi vsq₃ ad annū. M.cccc.xciij. Post incepta hac tempestate. M.cccc.xciiij. In qua cepi affirmare plus res meas· non solum pro gloria sed ad cōducendum opam Florentine gubernationis· tum pro reputatione· tum pro haēndo ad meā voluntatem· ad valenduʒ mihi vt infra dicetur. ⁊ etiam ad habendum creditum extra Florentiam· et sic affirmabam de Pisanis ⁊ bonis ciuitatis Florentie ⁊ malis et alijs rebus particulariter. In isto eodē modo non eram certus posse facere miracula aut signum super naturale sicut pluribus vicibus dixeram ꝙ fieret loco ⁊ tempe· sed affirmabam ad danduʒ estimationē opi meo.

¶ Quantū ad visiones fratris Siluestri quales essent non curabam sed ostendebam me ei satis curare· quia erāt inuēte omnes meo ingenio ⁊ mea astutia· q̄ʒq̄ʒ etiā si res fratris Siluestri mihi veniebant ad propositum· tamē dicebam et attribuebam eas mihi ad dandam maiorem estimationem reb⁹ nostris vt si esset ī eis aliquis pulcher aut curiosus pūctus. Sed sciatis pro certo ꝙ hec res quam ego cōduxi. Ego eam conduxi cum industria per philosophiaʒ naturalem que multum seruiebat mihi ad probandum eas res efficaciter ⁊ ad persuadendum· postea expositionē scripture adiuuabat illa materia· et semper meum ingenium versabatur

in his rebus grandibus ꝛ vniuersalibus/ hoc est circa guber
nationem Florentie/et circa res ecclesie ꝛ parum curabaz de
rebus particularibus aut puis. Ad finem dico fuisse meam
industriam/ q̄zq̄z frater Siluester dixisset plures suas visi
ones/fortissimum erat in meo ingenio/tamē ego accipiebaz
et dicebam ea esse de deo scd̄m qđ veniebant ad propositu͡z/
et fingebam et monstrabam illi crederē ꝙ habuisset de deo/
et illum confortabam ꝙ non dubitaret/ sed nec ille nec fra/
ter dominicus intelligebant meam intentionem/quia ibam
cum eis cum grandi industria et astucia.
¶ Sicut superius/dico ꝙ cepi ad predicendū res plures an
nos antequā frater Siluester retulisset mihi suas visiones
et quando non fuissent visiones fratris Siluestri dixissem
hoc ipsu͡z/ nihilominus sicut superius etiaz dixi/mihi de eis
seruiebam quando veniebant ad propositum.
¶ Et sciatis ꝙ frater Siluester habet hanc naturaz ꝙ cum
esset iuuenis sicut notum est multis hominibus faciebat in
somnis qđ alij in vigilia/quia se leuabat sicut adhuc hodie
facit/circuit/loquitur/comedit/scribit/legit/p̄dicat/dicit mis/
sam/circa parietes per domū et baculos/et non potest exp/
gefieri nisi percuciatur cum fuste aut aliter cum manu dex/
tra ad cor/et quando euigilat videtur ꝙ dissoluatur ex ma
gno ligamine/et ꝙ veniat ex alio mūdo dicēdo iesus iesus/
et inter alias res quas fecit et quas ego scio et vidi/vna no/
ctiū se leuauit et venit in chorum quando ibi erant alij fra/
tres et accepit vnū pugillum serrature ex capsulis in quib9
spuitur/ ꝛ sibi posuit in os dicendo. esse valde bonam. po/
stea proiecit in faciem aliorum fratrū/vno mane legente me
in horto obdormiuit circa finē lectionis/ꝙ sic dormiens iuit
per hortum et intrauit in vineam/et extraxit vnam cannaz
vel palum cui alligātur vites/et fecit in eo fissurā et detraxit
cum eo vnū botrum p̄grandem/et cadēte botro in terra/fra
ter Anthonius de rada eundem intercepit cui frater Silue/

ster percussit caput eum eadem canna qua botrū decerpse rat/dicendo/da mihi etiam.et cepit etiam dormiens come/ dere de vua/ego eram presens et vidi totum/et ne vua ei in teruorandum noceret eum excitaui.

¶Alia vice se leuauit existens in cella prioris vbi erat frater Franciscus saluiat⁹ et accepit ei vestes quas induebat et tra/ xit eū per totum dormitoriū/ et multis vicibus dormiens cū eo/audiui eū sibilare et defectus fratrum dicere et seculariū et inter alia dicebat quadā vice de Pādolpho rucellario. tu facis sicut Pistor qui corrūpis fratres et tu non corrūperis. Alia vice ad sanctā Mariā magdalenā se leuauit et vestiuit et iuit ad ecclesiam et ascendit in ambonē et cepit p̄dicare et multa alia similia fecit tēpore p̄terito/sed nunc non facit ita sepe exceptis quibusdam leuitatibus.

¶Opinionē meaȝ circa p̄dictas res fratris Siluestris/ dico q̄ est quedaȝ cōplexio sic facta ⁊ occulta dispositio quā mul ti medici nixi sunt finaliter curare et nō potuerunt/si bene re cordor fuit cōclusuȝ q̄ p̄cessu tp̄is per se sanaretur/ sicut po stea visum est.et in p̄sentiarū non ita sepe patitur.

¶Quantū ad intentū meum et finē ad quē tendebam.dico. in veritate esse ac fuisse gloriam mūdi et ad habendū credi/ tum aut estimatiōeȝ et ad p̄ueniendū ad istū effectū quesi/ ui manutenere me in credito et bono gradu in ciuitate Flo/ rentia.q: videbatur mihi q̄ ciuitas dicta esset bonum instru mentū ad faciendū crescere istaȝ gl'iaȝ et ad faciendū mihi creditū etiaȝ ab extra maxime vidēdo q̄ mihi data ec̄t fides et adiuuandū etiā istū meū finē/ p̄dicaui res p̄ q̄s xp̄iani co/ gnoscerēt abominatiōes que fiebāt rome ⁊ q̄ se cōgregarēt ad faciendū vnū cōciliū qd̄ vbi factū fuisset spabaȝ depone re multos p̄latos et etiā papā et spabaȝ me illic futurū. q̄ fa/ cto cōfidebaȝ me p̄dicare et facere tales res qd̄ fuisseȝ estima tus gloriosus et qn̄ fuisseȝ estimat⁹ in cōcilio mansisseȝ et ste tissem in magna reputatione et estimatione in toto mūdo.

¶ Et ad conducendum melius suprascriptū meum intentum et finē, me iam introducto in civitate Florentia ad gubernationem civilem que mihi videbatur optimū instrumētum ad meam intentionem, quesivi stabilire illam ad meū ppositum, et per talem modum quod omnes cives fuissent mihi benivoli aut ad minus sequuti fuissent meum consiliū seu pro amore sive p vim et erat meus animus quod in civitate Florentia stabiliretur et firmaretur dicta civilis gubernatio more venetorum, quo plus fieri posset in quo intendebam quod regerent illi qui erant mei amici plusquam alij, et propter hoc ego fovebam omni industria mihi possibili i tēpore quo ordinaretur consilium quamquam viderem multas contradictiones maiorum, ego fovebam populū ad faciendum consilium grandius omni modo, post id factum pre timore ne consilium sex fabarum nō faceret aliqd extraordinariū, tētavi appellationem que quamquam haberet multas contradictiōes. facta tn̄ est post hoc desideravi vt levarentur et fierent viginti viri, et persuasi primū renunciandū esse Juliano salviato. Post hoc dn̄o dominico bonzi qui se monstrabat alienum, et fecit me recordari vt dicerem etiam Francisco valori qui egre tulit renunciationē viginti virorum, et dixit Juliano salviati tu destruxisti hanc civitatē in renunciando, post in predicationibus et sermonibus tangebam istū casum de viginti viris sub tegmine ī hoc modo scilicet, vnū aliud restat facere qd non est adhuc factum. Post hoc fiebat lex contra parlamentum francie quā cum pdicationibus et scriptis multū sollicitavi, videndo postea certā divisionē inter cives cepi fovere illam ptem que mihi videbatur plus ad ppositum huius opis mei, et primo in generali, post cepi ad pticulare vt cognoscerem melius finē civium et finaliter me restrinxi ad vniendū eos simul. Et quia non potest esse vnio sine capite, et vt videretur mihi ad ppositum Franciscus valori cepi favorare eum maxime credendo quod omnino posset se facere tyrā

num/et istud accidit ex me/⁊ ex eo ipo q̄ veniebat ⁊ se mihi
cōmendabat dicens se esse bonū ciuē/ ⁊ q̄ztum ad hoc eū ne/
minē supare ⁊ in duobus modis eū fouebaz/tū cōmendādo
q̄ esset bonus ciuis/tum in confortando q̄ aliqui ciues sta/
rent cum eo vniti q̄zq̄z paucis loquerer scz Johanni bapti/
ste ridolphi q̄zq̄z dicerē sub tegmine ⁊ p bonū modū sed ta
liter q̄ ipe poterat me intelligere q: mihi videbatur prudēs.
Sed iohannes baptista spuebat mihi verba p que compre/
hendebā nō bene se habere cū Francisco q̄zq̄z loqueretur in
generali. Sic etiā loquebar Alamāno ⁊ Jacobo saluiati in/
telligendo q̄ non bene stabant cū Francisco ⁊ cōfortaui eos
vt bñ starēt cū eo/⁊ ipi mihi dixerunt ipe sit nimis magnus
optet ei dare aliquā trusionē et tenere eū posterius ⁊ ego ha
bebam p malo q̄ essent disuniti de eo q: mihi videbatur sp
bene iuisse ⁊ erant de eis quos putabam meos amicos esse/
Juliano saluiati nō me recordor id dixisse sed mea intentio
erat iret ad Lucā anthonij de albicis. Anthoniuz geraldi et
Leonelluz boni/etiā cōmendaui qui oēs tres maledicebāt ei
q̄d etiaz cōmendaui Dñico mazinghi. et sic multis alijs qui
visitabant monasteriū nostrū sancti Marci. Similiter etiā
cōfessoribus ⁊ fratribus meis ⁊ hoc totū ad finē vt omnes
eū sequerentur ⁊ haberet famā. verū ego confitebar eis q̄ es
set mirabilis et extranei capitis ad faciendū stabilius etiā re
gimen ciuitatis Florentie ⁊ q̄ singulis duobus mensib⁹ nō
deberet ita mutari erat meus animus stabilire illud cū mo/
do venetorū hoc est ad faciendū vnū ducē vel vexilliferū ad
totam suaz vitam aut p aliq̄d magnū tempus scd̄m q̄ fu/
issent cōcordati. et istud faciebaz ad gloriaz et reputationez
meaz ad habendū de ciuitate q̄d volebaz. Et desiderassez q̄
fuisset dux vnus qui nō habuisset filios neq̄z multā parēte/
lam q: staret plus suppositus legi et non posset se facere ty
rannū sed nō inueniebam aliquē in ciuitate Florētia qui mi
hi placeret q̄zq̄z si Frācīscus valori nō habuisset illas extra

neas conditiones ipm pro primo posuissem et post eū Jo
hannē baptistam ridolphi. sed detrahebat me magna pa-
rentela sua. tñ istud ego non contuli cum aliqua psona nisi
cū frē Nicolao mediolanēsi et cū frē Siluestro et frē dñico.
¶Et habui alias suspitionē q Franciscus valori et alij qui
erant de suis amicis non vellent se restringere et facere statū
intra se. tñ predicabam et scribebam cōtra tale strictum re
gimen ad hoc vt p amorem aut vim isti tales fouerēt istud
regimen ciuile. in quo tamē volebam eos esse principales.
et alie partes starent sub eis hoc est vt fauor consiliū esset p
meos amicos quos libenter fouebam circa factuz status et
regimis. q mihi videbātur boni q̄zq̄z in generali locut° eēm
¶Hanc meaz intentionē suprascriptā et hunc meū cōceptū
nunq̄z cōtuli cum persona. sed bene quesiui conducere ad fi
nem per mediū religiosorū et ciuiū seculariū quibus nunq̄z
sum locutus particulariter sed in genere. ne essez illaqueat°.
q aliquis potuisset se mutare et deficere de nostra affectio
ne et ita publicasset rem et fuisset mihi imputata.
¶Quantū autē ad intelligentias exp̄ssas aut particulares
que fierent in sctō Marco nobis mediantibus. dico nō esse
factam aliquam me sciente sed in genere erant qui irent ad
p̄dicationē qui cognoscebantur oēs in visu et ego cognosce
bam. et in hoc erat vis principalis huius rei. et oēs p̄dicatio
nes tendebant ad supradictū finem et sic deuotiones et pro
cessiones omēs fiebant in sancto Marco et ypocrises fami
liaritates et amicicie ciuiū confessiones et orationes cū can
tibus et omnibus similibus alijs rebus erant ad augendum
opera mea. sed bene cognoscebaz q erant inter illos qui nō
bene ibant. sed veniebāt illic pro suo vtili et illi ciues in quos
ego multum confidebam si fuissent vniti fecissent qd dice-
bam eis et manu tenuissent me et opus meuz.
¶Circa particularia ciuitatis. nō me extendi propter duas
rationes. Prima ad manutenendū me in estimatōne. Secū-

da quia non intelligebam maxime vbi totiens dixeram in
ambone q̄ nō volebam impedire ⁊ sic nolebā dicere quicq̄z
et non facere. et sciēdo q̄ Franciscus valori. Paulus antho
nius soderini. et Johannes baptista ridolphi. et eorum ad
hesores erant prudentes. sciebant plus q̄z ego. et ego per/
mittebaz eos facere ⁊ erat quādo ducatus mediolani tran
siit in dn̄m Ludouicum. vnde non conferebant mecum res
particulares et eis sufficiebat me habere pro signo et istru
mento comprehendendo se sub mea veste. et ego in ambo
ne et extra confortabam istam partem nostram ad vnionē
et animum vt facerem illud q̄ id esset vtile nostro operi.
¶Et vna harum vtilitatuz erat q̄ fuissent primi ad istud
regimen ciuile et quando voluissem aliquam rem particu/
larem non contulissem cum ciuibus ad conseruandam esti
mationem meam. sed fecissem per medium fratruz Silue/
stri aut cuiusq̄z alterius fratris sc̄dz q̄d mihi videbatur ad
propositum/ sicut circa officia q̄zq̄z rarissime/ quia ista nō
cognoscebam/ neq̄z quicq̄z illorū intelligebam/ sciendo ma/
xime q̄ sine me erant soliciti illi prenominati ⁊ sui adheren
tes ī vsu mee clamidis vel tegminis/ vnde superius fuit mē
tio/ sicut venire ad sanctum Marcum ostendere se esse fra
tris aut fauere ei in predicationibus aut me laudare vel si/
miles res dicere/ et q̄zq̄z multi venissent ad sanctum Mar/
cum pro deuotione/ credo multos etiam ad placandum se
et videndum aut faciendum mediam intelligentiam/ ciues
quibus vtebar pro mediatoribus admittendū huc illuc erāt
Andreas cambini. Petrus cinozi. Hieronym⁹ beneueni. Frā
ciscus dauanzati. Carolus strozi asai. Jacobus saluiati qn̄
Julianus erat confalonerius/ Alexander nasi/ Petrus pau
li de albicis/ ⁊ in effectu nō tenebam aliquem firmum nisi
Andream cambini cum Francisco valori/ q̄ me custodiebā
ad mātenendū estimatōez/ ⁊ q̄si totū effectū talis missiōis
erat circa manutentionez eorū nr̄i opis ⁊ mittebam eos ad

dominos de decem consules ꝛ ad eos de octo dicendo stare fortiter ꝛ non dubitarent quia deus eos adiuuaret ꝛ notate ꝙ vnum de principalibus fundamentis qd ego habebaꝫ ad intentum meũ supertus dictum hoc est ad manu tenendum me in reputatione bone vite erat propositum id firmum non impediendo me de particularibus sciendo marime ꝙ ciues me sequebantur melius faciebant ꝛ melius sciebant q̃ꝫ ego intelligerem et mihi sufficiebat ꝙ manu tenerent regimen qd ego desiderabam in omni modo quo possent id tenere aut per fraudem aut per aliquẽ alium modũ. nomina ciuium erant hec Franciscus valori dñs dominicus bonzi dominus Frãciscus gualterotti Johãnes baptista ridolphi Paulus anthonius zoderini Dominicus mazinghi Lucas anthonius de albicis Franciscus appulus Julianus alamãnus Jacobus saluiati Bernardus anglicus dischiata ridolphi Petrꝰ lenzi Berthꝰ de silichaia Frãciscus manellus Americus cursinus Simon ꝛ Nicolaus de nigris ꝛ adherentes quales sunt illi ciues qui scripti sunt in rotula subscriptionis erant in vno quaterno carte pecorine que erat in scamnello meo in sancto Marco.

¶ Circa articuluꝫ practice habite cum ciuibus dico ꝙ in tẽpore quo steti Florẽtie multi ciues sunt mihi locuti sed cum nemine tenui practicam particularem de statu sicut est faciendi vnam rem q̃ꝫ aliaꝫ particulariter sed in vniuersali fuit tota mea intentio tenẽdo eos vnitos ꝛ aĩatos.

¶ Cum Francisco valori loquebar raro sed Andreas cambini portabat negocia inter me ꝛ ipsum ꝛ quando dictus Frãciscus mihi loquebatur dicebat plura de seipso estimo faceret vt haberem ego de eo bonam opinionem ꝛ aliquando mihi dixit ꝛ dici mãdauit per Andream cãbini ꝙ staret male ꝛ ꝙ ego facerem orationem fortius rationis Francisci erat ꝙ ipse haberet auctoritatem in ciuitate et etiam mihi loquebatur ꝙ volebat dare Philippi iohannis sui nepotis

filiam cuidam mattheo Strozi in uxorem cui mattheo ego postea significaui illud alonge/ qui mihi respondebat/ non velle parentare cum Francisco/ quia estimabat q̄ per suos modos male finiret. Similiter mihi dixit dictus Franciscus q̄ volebat dedisse dictam filiam philippi Joanni nicolai lauelli que res postmodum nō habuit effectū. Loquebar etiā quandoq3 cum domino Angelo nicolini et Paulo anthonio Suderini/ et Johanni baptiste ridolphi et pluribus alijs et de illis veniebant ad sanctum Marcū pro varijs occasionibus. Dn̄s Bartholomeus Ciai mihi locutus est aliquādo sed nō recordor de quibus rebus/ ego loquebar etiā sepe Petro guicciardini et incitabaz dicendo eū esse frigidū ī ope nostro. Franciscus renuccini qn̄ erat de dn̄is cōsilij venit ad me vno vespere ante vltimā diei horam ad accipiendum apparere meū circa exactionem presbyterorū. Leonellus bonus etiam qn̄ erat de dn̄is consilij mihi venit loqui et male dixit Frācisco valori q̄ erat malus ciuis qui querebat vtilitatem propriā et ego eis defendebam/ quia desiderabat habere auctoritatem sicut dixi. q̄3q̄3 etiā mihi displiceret propter suam naturam/ quia erat homo deijciens omnes suos amicos. Alexander de papis de alexandris fuit etiaz hoc die mecum pro experimento ignis ad sciendum practice ꝑcessum/ et etiam ꝑpter lanfredinū veniebant predicta occasione Petrus paulus de albicis/ et Alexander nasi quibus omnibus respondi q̄ sic.

¶ Circa faciendas magistratus maxime seniores decēet de octo nunq̄3 loquebar expresse dicendo faciendu3 esse talem et talem/ quia non cognoscebam particulariter oīes ciues In ꝑdicationibus cōfortabam bonos ciues in genere s3 qn̄ erā instructus a fratribus de aliquo qui erat bonus ad operam nostram recōmendabā eum generalibus verbis in circulis fratrum et ciuium qui fiebant sepe in monasterio nostro/ dicendo iste erit bonus ꝑ opere nostro et simile facie/

bam de omnibus quos cognoscebam/verbi gratia. Fran/
cisco valori Johanne baptista ridolphi/Paulo anthonio
soderini Juliano saluiati. Dominico mazingi. Dominico
Bartholo. Laurentio et petro lenzi et similes quos simili/
ter commendabam/dicendo/ꝙ essent boni pro opere no/
stro/aut similia verba in generali sed nõ dicebam vnq̃ȝ fa
cite hoc vel illud/quia mihi fuisset pondus/ego considera/
bam plus ad confalonerios q̃ȝ ad aliud officiũ/ remitten/
do me ad fratres qui plus cognoscebant ciues q̃ȝ ego. Et
in fauendo alicui quolibet pro offitio aliquo non inuenie
tur eo excepto/ꝙ Franciscus starphi venit vna vice ad me
rogatuȝ vt fieret oratio pro eo ad hoc vt eligeretur de de/
cem senioribus/dolendo ꝙ nõ esset facta in electione men/
tio de eo in aliqua dignitate. Post hoc venit electus mihi re
gratiatũ de oratione qua esset factus dñs.

¶ De eo ꝙ tenuisse n practicã cum dñis aut alijs personis
extra dominiũ vestrum in re status/dico ꝙ ad regẽ franco
rum in illis principijs quãdo rediijt in franciaȝ scripsi tres
aut quattuor literas cõfortando eũ ad restitutionẽ reruȝ
florentie/et ad reditum in italiam dicendo ei ꝙ aliter faciẽ/
do male eueniret. Huius simile mandaui dici ei per Nicola
um alamanni prima vice qua recessit abhinc ad eundüȝ in
franciam. et etiam mandaui dici per plures gallos aut frã
cicos qui hac perfuncti sunt redeundo in franciaȝ. Sed rex
nunq̃ȝ mihi intendit nec dedit responsum per litteras vel
oratores/in modo ꝙ per Nicolaum alamanni predictum
in vltima et penultima vice qua recessit abhinc nõ manda/
ui ei quicq̃ȝ aliud dici. etiam non cõfidebam dicto Nicolao
nec videbatur mihi homo faciendi fundamẽti ad opus me
um quia non estimabat se posse regi loqui.

¶ Venit hactenus quidã frater ad me Ludouicus de valen
tia magister in theologia et dixit mihi loquendo tñ et sub
tegmĩe verborũ ꝙ papa vellet Florentinos oratorem ad se

mittere. vel ei ſcriberent aliquas bonas litteras ⁊ multum me ſtringebat ad faciendum diligentiam ꝙ populus ſtaret edificatus ad viã pape. Et rñdi ꝙ hãc rē nõ poterã facere ſicut feciſſet eã Laurētius aut petrus et eum remiſi ad franciſcũ valori. Petrũ philippũ / et Paulꝫ anthonium. et de eo poſtea non intellexi aliud.

¶ Dñs aloiſiꝰ tornaboni miſit me añ hac ad habēdã practicã cũ ꝑfectiſſa Sinigallie dicēdo ꝙ ipa haberet modũ ſciendi aliquid de rebus francie et ego dubitabã de deceptõne et remiſi ad eũ Franciſcum valori et poſtea nõ intellexi aliud.

¶ Proficiſcente hac cardinali burgenſi et me ei loquēte mãdaui per illũ ſollicitari aduentũ regis francie et reſtitutionē rerum veſtrarũ. Similiter mandaui Philippũ lorini in frãciã ad dicendꝫ regi hoc ipm circa reditũ et dictã reſtitutionē / tñ cum ſcĩa etiã de decē Seniorũ qui tũc erant et reſpõſum fuit ſicut ſuperius.

¶ Dñs Carolus vrſinꝰ et Vitellocius vitelli qñ venerũt de francia fuerunt mecũ in ſctõ Marco ad cõfortandũ me ad faciendũ qđ poſſem ꝑ rege francie et venerunt ad me ac ſi eſſem dñs terre / quibus rñdi ꝙ orarem deum pro rege et ꝙ eſſē bone voluntatis ad faciendum pro rege quicqđ poſſē

¶ Plures alij etiam galli et neapolitani expulſi de neapoli qui dicebãt circuire ſe pro rebus francorũ regis et pro re ſtatus veſtri me venerunt viſitatũ pro ſimili effectu / qꝛ videbatur eis ꝙ ego eēm amicus regis francie et tenerē ꝑtes eiꝰ et ego remittebam eos omnes ad franciſcum valori.

¶ Fuit etiaꝫ mecũ dñs Dulces de ſpoleto orator ducis vrbinatis ad offerendum ſe mihi et fuit in illo tempore quando dux vrbini redijt ad domum ſuam et ego ſcripſi vnas literas ad dictum ducem quarum effectus erat / ꝙ non diſſideret de Florentinis / et quando receſſit ꝙ non eſſet cõtra vos cogitando ꝙ ipſe eſſet bonus ad manu tenendꝫ opus meũ q̃ꝫq̃ꝫ non eſſem ei vnq̃ꝫ locutus / monſtrabaꝫ tñ me illi

affectionatū non q̄ ipe sed omnis alius qui fauisset mihi et parti que me sequebatur ad hoc vt essent maiores etiā cum populo et qui regerēt exterius et interius maxime fauorabiles habendo gētes armorū et dictas litteras misi p oratores dicti ducis qui venit alloqui me. et fuit p̄dictus dn̄s dulces

¶ Etiā dico q̄ egre tuli q̄ dn̄s hercules esset expulsus ꝓpter istos easdez effectus et habui suspectū petrū philippū ne fuisset causa p̄mittendi comitē renucciū et istud. q2 dn̄s hercules mihi erat affectiōatus p mediū fratris nicolai de mediolano qui tā fuerat cōcellarius dicti dn̄i herculis. et etiam sciebam q̄ esset affectionatus Francisco valori cui feci aliquaz operā vt eū nō faceret cassari et in isto modo habendo gentes armorū amicas. remanebāt amici mei fortiores et gubernatio interior et exterior ibat modo eorū et in om̄i re in qua obruerētur in terra possent se meli9 defendere et ad hūc sensum hoc faciebam.

¶ Comes ciccus de monte olei misit ad me vnū suū cōcellariū rogans ei esse n fauorabilis ad restitutionē suarū terrarū et ego illi scripsi q̄ nō esset tēpus mouendi silia et ad nō dandū materiam aliis silia tētandi q̄ q̄z ipe faceret grandē instantiā feci tn̄ aliquid dicti senioribus sed satis frigide q2 nō videbatur tempi cōuenire q̄ vbi vidissem fecissez ꝓ sua amicicia mihi captanda.

¶ Dn̄s Agamēnon mari scottus de Bononia potestas preteritus fuit antiquitus noster familiaris et rogaui Jacobū saluiatū qui erat electiōarius qui eū eligeret et ita factus est potestas et istud feci. tū habendo suo fauore tū etiaz q2 euz amabā et mihi videbatur ad ꝓpositū operi mee. Et sic habui gratū ptātempn̄tem. q2 erat pater vicarii archiepi Florentini nostri amicissimi q̄zq̄z eius aliquaz nō feci mētionē.

¶ Marcutius saluiatus fuit mihi allatus a fratre ruberto germano ante casuz ignis ad sex dies q2 ego eū cōfortarem ad bene viuendū et hoc feci et habui eū charū ad habenduz

amicū ꝛ ipẽ multa mihi abtulit ante recessum suum dicẽdo ego mittam vitam pro vobis.

¶ Intellexi Johannē de vetula qui erat noster amicus fratris Cosimi tornibom quē amabā ſʒ nunq̄ʒ ei locutus sum. Ad ducē ferrarie. Ad ducē mediolane scripsi circa id q̄d est bene viuere ꝑ non pro rebus statuum.

¶ Circa faciẽdos cōductus nō me impediui nisi cū recōmendatōne leuiter alicui⁹ scilʒ vnius filiꝫ dn̄i Nicolai de estis de ferraria. ꝛ vno comite Christophero de gonsaga. ꝛ vno de rangoni de modona. ꝛ aliquib⁹ aliꝫs q̄s ego nō noui. q̄s tn̄ cōmendaui Francisco valori ꝛ Dn̄ico mazinghi ꝛ aliꝫs decem Sʒ leuiter. s. dicẽdo talis vellet cōduci ꝑ facite vos.

¶ Circa factū custodie fori qui essent capita de ista custodia ego nesciebā. verū ego cōfortabā in ambone ꝙ dicta custodia cōduceretur. ꝑ nō recordor si ego sim locut⁹ cū ꝑticularibus ciuib⁹. imo Frāciscus valori post hoc dictū ambonis me laudauit ad os ꝛ cōfortauit me vt sequerer. ꝙ si estimarē etiā mihi mandaret dici ꝑ Andreā cambini. occasio istius custodie fuit ꝓ securitate nostra. q꞉ per eos cōtrariꝫ nostri supprimerētur ꝛ nō facerēt aliquē insultū sicut timebam⁹.

¶ Circa factū inobedientie pōtificis ꝛ nō iuisse Romā dico ꝙ procedit ne essem occisus ꝑ viā. vel cū essem Rome a Petro de medicis vel a sua liga. q꞉ essem cōtra eorū ꝓpositum

¶ Circa factū excōicationis dico q̄ʒq̄ʒ multis videretur nihil esse nihilominus ego credebam illā esse verā ꝛ obseruandaʒ ꝛ obseruaui eā ꝑ aliq̄d tēpus. ꝑ post videndo ꝙ opus meuʒ ibat in ruinā cepi moduʒ nō obseruandi amplius ꝑ magis manifeste cōtradicendū cū rōne ꝛ facto ꝛ stabam obstinat⁹ in isto pro honore ꝛ reputatiōe ac manutētione opis mei.

¶ Circa inceptiōeʒ p̄dicationis in septuagesima que fuit die vndecima Februariꝫ dico ꝙ prius asperi lr̄as dn̄i Domini ci bonʒi quas ille scripsit ad seniores ꝛ alteras ad me per q̄s mouebat papā nō esse dispositū ad dandā licētiā vt p̄dica

D

rem/vñ cōmotus in me q: videbā opam meā tuere/me dis posui ad pdicandū vt sustinerē illā/ ꝛ de hoc nō fui ercitat⁹ ab aliq̄ ciue ptīclari. Sz poti⁹ amici mei id e dolebāt/ sicut fu it Alamānus ꝛ Jacob⁹ saluiat⁹ ꝛ Dñicus mazinghi. Est be ne verū ꝙ aliq̄d dies illi qui versabātur in sctō Marco mi hi dicebāt qñ pdicatur/ nos morimur fame/ ꝛ Johānes ia cobi dini vt recordor venit ad me ad sctm̄ Dñicuz ꝛ quesiuit qñ fierēt maiores.i. seniores ꝫ nō mihi declarauit qñ reinci peretur/ q: sic cōsueuit facere/ hoc est/ nō manifestarē semp certum diem qñ volebam predicare.

¶ Causa propter quā erūi de eccia sctē liberate.ij. die q̄dra gesime nō fuit ad obediendū pape ꝫ ptimore ne occiderer/ ꝛ postq̄z ego fui cōduct⁹ ad pdicandū in sctō Marco/ ego fir maui pdicatiōez nō obstātibus lrīs tercie die Marcij a dño Alerādro bracci p q̄s me monuit de magna alteratiōe pape ꝛ toci⁹ curie ꝛ de piculo Florētinorū/ q: estimabā eis esse mi ¶ Circa lrās q̄s habui ab oratorib⁹ aut (natū a pōtifice. q̄s eis scripsi/ dico/ ꝙ ego scripsi aliqñ Joachim guasconi cōfortādo eū ad animandū regē in reditū in italiā/ ꝛ ad re stituendū res Florētinas/ ꝛ feci oēm diligētiā er ista pte res tenerētur callide/ ꝛ er hac scriberētur calide ꝛ hoc feci q: intel lexi ꝙ epūs Soderinis scribebat frigide ꝛ hoc p meos frēs/ ꝛ ego egreferebā nō recordor tñ clare si ego scripsi aut man daui dici Joachim vt supra dicitur/ q: ego scripsi ꝛ ipse mi hi scripsim⁹ paucas lrās/ ꝫ Joachim sepius scribebat filio suo qui postea oñdebat mihi lrās ꝛ ego dicebaz ei oretenus ¶ A dño Dñico bonzi (quicq̄d mihi videbatur rñdendū. habui duas lrās/ vne monuerūt ꝙ papa nolebat mihi dare licentiā pdicādi. Altere me rephendebāt de reincepta pdica tiōe frequēti⁹ ꝙ mihi scribebatur factū est ab Alerādro brac ci qui ꝓprie duas mihi scripserat lrās de reb⁹ generalibus ꝛ ad meā laudē ꝛ cōfortatiōez. Sz fortissimū lrārū ille scripsit dño Sebastiano de Florētiola suo genero qui postea mihi

referebat oīa: ⁊ legebat dictas lrās · cōtentū in eis erat p pra
ctica rerū mearū ⁊ etiā aliarū · ꝙ totū cōicabatur cū Frācisco
¶ Dñs Riccardus beccus scripsit etiā Johāni (valori.
fri suo de reb⁹ meis ꝙ habebam⁹ eū suspectū q: scribebat cō
¶ De ordine ⁊ ꝑparatiōe que fiebāt in pa- (traria nobis.
rasceue nūc est ann⁹ · nec sciebā neq3 scio aliqd pticulare nisi
ꝙ intellexi a Philippo argutio qui tunc erat de seniorib⁹ ꝙ
volebat ꝓijcere Bernardū de neris qui tūc erat cōfaloneri⁹
iusticie ex fenestris palacij · ⁊ ꝙ in illo tp̄e dict⁹ Philipp⁹ fe-
cit queri a dñā Camilla de ruccellai quid fieri deberet · tunc
ipa rñdit ꝙ recepit in reuelatiōe ꝙ proijceretur de fenestris
Bernard⁹ de neris · ⁊ ꝙ dñā Camilla dixit fri malateste fri
scti Marci si ista proiectio eēt ex īspiratōe diuīa ⁊ frater ma-
latesta me requisiuit si posset eē inspiratio diuīa ⁊ si erat li-
citū fieri tale opus cui ego rñdi · vos scitis quō debet rñderi
pro me propter irregularitatē ꝙ ego nō cōfortaui vt fieret p
pter eandē irreglaritatē ꝙ bñ feci cōfortari Philippū p Do
minicū mazinghuz q̄ ego vtebar in talib⁹ negocijs ꝙ staret
fortiter cū aliq̄ suorū cōplicū · ⁊ sic cōfortaui Dñicuz eundē q̄
erat vexillifer sociorū ad faciendū sīlia · ⁊ sic confortaui face
ret cū suis socijs ⁊ staret fortiter ꝯ oēs cōtra opinionē Bernar
di de nero q̄ erat cōtra op⁹ nrm̄ · ꝙ nō cōsului vt moreretur ·
optassem tñ eū exulasse · finis hui⁹ proiectiōis hoc mō de fe-
nestris credo erat q: ipe cōtrariebatur opi nrō ⁊ ad remouē-
dum caput alterius partis.
¶ Cū Petro de medicis nō habui aliquā practicā · q: fui ei sp
multū cōtrari⁹ nec habui maiorē inimicū volēte francorum
rege eū introducere Florētiā pro ciue qñ redijt ex Neapoli ·
ego disputaui cū rege vt nō faceret. verū est ꝙ diuus Jaco-
bi de diuis me⁹ amicus mihi scripsit ex vrbe ꝙ Petr⁹ vole-
bat bñ viuere ⁊ petebat me instrui de sua vita · ⁊ se mihi cō-
mēdabat ⁊ ego ei rñdi ꝙ Petr⁹ volebat incipe mecū practicā
et q: nolebā intrare in aliud nisi ꝙ orarē deū pro eo.

¶ Alia vice fuit mecū quidē quē non cognoui ⁊ dixit mihi ꝙ petrus de medicis se mihi cōmendabat ⁊ ꝙ vellet bn̄ viuere ⁊ redire sicut ciuis. ꝟ iste nō rediȷ̄t ad me nisi vna vice/ ⁊ sicut supi⁹ dixi eū nō noui/ erat vestitus nigro/ statura puus/ carne fuscus ⁊ etate circiter annorum quadraginta.

¶ Circa comitissam socerā petri ⁊ Lanfonsinā vxorē qn̄ cū eis erā cū ꝑdicto viro multū mihi eum cōmendabant/ quib⁹ respondi ꝙ non credebam petrum vnq̄ȝ rediturum.

¶ Cum cardinali de medicis nō habui practicā nisi ꝙ duab⁹ vicibus mihi scripsit recōmendādo ꝙ sua sibi restituerētur/ et sicut notū est ⁊ ꝑ multos scitur fuerūt restitute alique res pue de quib⁹ non accidit ad pn̄s fieri mētionē/ dico tn̄ si petro contigisset redit⁹ meus anim⁹ erat dicere ei. Ego feci ad bonū finē maxime cū nō esses in statu ⁊ qn̄ tu fuisses in statu nō ꝑdicassem cōtra te ꝟ fuissem locutus in generali.

¶ De rebus Pisanis/ dico me nunq̄ȝ dixisse ꝙ haberē eos in pugno/ ꝟ bn̄ dixi o pisa tu habebis in omī mō/ verum est ꝙ dixi me habere multas gracias in pugno ꝟ non specificaui vnq̄ȝ de pisa ꝟ loquebar caute ne essem capt⁹ in sermōe. Est bene verum ꝙ ego optassem ꝙ rehabuissetis res vestras ad hoc vt credit⁹ essem ver⁹ ꝓpheta/ qȝ veniebat mihi ad ꝓpositū/ etiā verū est ꝙ rex francorū mihi eaȝ ꝓmisit/ ꝟ postea negauit/ ⁊ ꝙ eā mihi negauerat cōmunicaui cū senioribus ⁊ erat qn̄ rediȷ̄ de predicto rege de poggibonzi.

¶ Quādo ꝑdicaui illū sermonē vbi narraui de aliquib⁹ hoībus magni ingeniȷ̄ ꝙ deberent fieri frēs spūales fuit ꝓpter dn̄m oliueriū Arduinū ⁊ ꝓpter dn̄m malatestā qȝ sciebam eos esse in ꝑdicatiōe ⁊ alios silēs. Et postea dn̄m maletesste allegaui aliquid de illuminatiōe in pticulari ⁊ plura expssi⁹ ⁊ dixi ei ꝙ dn̄s Philippus varamorus ⁊ dn̄s Pandolphus de medicis nobis apparuissent ⁊ dixissent eos fieri debere frēs ⁊ recordor etiā me dixisse dn̄m maletesste ꝙ si non fieret frater iret ad infernū. Istos silēs volebā habere mecum ad

magnificandū opa mea ꝛ ad habenduꝫ mecū doctos viros Illud etiā ꝙ dixi supius de illis qui sunt ī inferno ego dixi ad dandam mihi estimationem quia scirem talia.

¶ Habui semel ī secreto vnas lrās sine supraſcriptiōe a fratre Siluestro de quo postea intellexi ꝙ ei erat missa de quadā nuru Tanai de lencis p quā ego mouebar curarē de meipō q: esset quidē qui volebat me ledere/ qd tn̄ p̄sumpsi fuisse ex Jacobo nescio certe si postea dixi habuisse istud p reuelationē/ ꝟ credo me p certo dixisse. Sil'e dico de illis secretis que ego dicebam de quodā qui se volebat se facere grandem ꝙ dicebam ex me ad timorem alterius.

¶ Circa etiā illos q̄s dixi nolle pisas rehaberi. Et illa alia p̄dicatio in q̄ ego narraui quot essent tāti peiores. Dico ꝙ nihil sciui vnq̄ꝫ certi aut pticularis/ ꝟ hoc dixi q: istud estimaui. Et si esset aliquis qui voluisset attētasse auerteretur p̄ timore ꝛ mihi attribueret reputationem.

¶ Circa clauiculā capsule de q̄ feci mentionē totiēs ꝛ quā dixi ptinere eccie. Dico ꝙ feci ad dandū terrorē ꝛ minas ꝛ auertendū manus eorū qui me ledere volebāt ꝛ in fine nō fuerūt nisi v̄ba/ q: aliud pticulare secretū aut reuelatio nō erat ītus.

¶ Predicatio quaꝫ ego feci in octaua nostre dn̄e. Anno dn̄i. M.cccc.xcv. qn̄ ego ostēdi me iuisse in padisum/ hoc feci ad attribuendū mihi reputationē ꝛ gloriā/ ꝛ fuit vna intentio quā feci stando in libraria greca sancti Marci. Non ꝙ ī facto fuisset sicut eā dixi ꝛ sicut ingeniaui p̄suadere eā pplo.

De congregatione Lombardie me seperaui vt restarem liber ꝛ facerē meo modo.

¶ Canes in cathena ꝛ galline que caperēt vulpes ꝙ p̄dicaui in ambone fuerūt oēs res inuente p me ad dandū mihi estimationē ꝛ reputandū ꝛ animandū eos ꝛ terrendū aduersarios.

¶ Quādo in ambone dicebā qn̄qꝫ ad propositum alicui⁹ qui me volebat occidisse ego te video/ ego te video/ et tu me vides voluēdo me versus mulieres ad hoc vt nō pos

set dici q̄ dicere de tali vł tali / ego dicebā totū ad meū ppo
sitū ad deterrendū inuasore / ⁊ ad dandū mihi reputatiōez
¶De cedulis de quib⁹ mentiōez feci in (nō q̄ scire aliud.
pdicatiōib⁹ q̄s dixerā me facturū ⁊ singularib⁹ psonis datu
rū ad man⁹ vt tenerēt eas custoditas vsq₃ ad certū tēpus ⁊
postea aperirētur / fuerūt oēs fabule aniles ad deterrendū₃
aduersarios meos / ⁊ q̄₃tum ad deceptionē hui⁹ rei fuit solū
q̄ dixi fratri Siluestro dicā de dādis vobis cedulis que con
tinebūt pctā Petri caponi que ipse frater Siluester sciebat
q₃ erat ei⁹ cōfessor / ß nō dedi ei / finaliter fuit quedā₃ fictō ad
terrendū ⁊ in facto nō fuit aliud.
¶Circa barbaros q̄s dixi pluries vēturos cōtra italiā / dico
⁊ credo certe q̄ in italiā veniret flagellū₃ ecc̄ie a barbaris / q₃
sp̄ sīlia flagella in ecc̄ia ⁊ italia venerūt a barbaris / ⁊ hoc p
meū discursum dixi nō p aliā certitudinē pticularē / q̄₃q̄₃ oñ
derē me esse certiorē q̄₃ erā in facto veritatis.
¶Circa reuolutiones ecc̄ie ⁊ cōuersionē infideliū q̄s pdixi de
bere succedere / dico me habuisse ⁊ habere ex scripturis sa
cris / ⁊ credo certe p ordinē scripture tantū sine alia reuelatio
ne pticulari. Sz fieri debere cito non exp̄ssi de scripturis nec
de reuelatōe / ß me ingeniabā p viribus hoc probare cū mul
tis rōnibus que etiā sunt scripte ⁊ misse ad diuersa loca q̄₃q̄₃
ego affirmarē vltra has rōnes me habere p reuelatōez / erat
solū ad dandū mihi reputationē ⁊ creditū / ⁊ res q̄s desuper
allego circa sacrā scripturā factas ego extraxi a Daniele et
sancto Hieronymo / sctō Augustino Origene ⁊ sctō Thoma
¶Vita stricta quā faciebā pro me ⁊ faciebā fieri ab aliīs soli
tudo et parū me oñdere q̄ ego faciebā erat totū ad reputa
tionē ⁊ honorē mūdi ⁊ ad manendū in opinione penes vi
¶Circa coronellā cordiū que inducebant se (ros sctītatis
ad vnū eorū solū quā designaui qñ dixi me iuisse ad padisū₃
fuit ad animandū oēs ad vnionem gubernatōnis ciuilis vt
possem peruenire ad perfectionem dicti regiminis veneto /

rum/cum modo quem diximus superius.
¶Circa vicariū archiepi Florentini/dico q practice qs tenui secū fuerūt generales/ et sicut alie de statu/ cōfortādo eū ad castigandū et submittēdū psbyteros qui nō erāt nostri amici/et qn habebat aliquē in manib9 qui fecisset aliquē errorez me cōsulebat etiā me cōsuluerat sup vno qui viderat vnam virginē mariā et volebat venire et facere totū populū clamare misericordia misericordia/ et ego dixi et q nullomō cōsētiret/et q essent inania/et qn rediit hac vltima vice Florētiā/venit me alloqui noctu offerēdo se mihi/ et dicebat se nolle ostendere amicū meū vt posset meli9 defendere res nrās. Dederat etiā auctoritatē mihi cōfessionādi et cōicandi quēcunqz ptinentē sue iurisdictioni/et istud tenebā cū eo ad habendū etiā clerū ad meū propositū. Habebat etiā dict9 vicarius colligationez cū octo senioribus qui dederat eis auctoritatē suā cōtra psbyteros/et si bn̄ recordor egre tulit q tantū festinassent experimentū ignis sicut fecerūt/qd tn̄ fecit ex se sine mea irritatiōe. Verū ego nō feci aliud in cōtrariū dici/ ne appararet me nolle fieri expimentū ignis/et ad manutenendū me in reputatione dn̄s Baldus inghirlani et ego opati sum9 vt iste vicari9 rediret et esset noster grādis amic9 et alr̄ resignaretur.
¶Circa tyrannum quem in ambone dicebam proxima die facturum et res nostras expediturū/dico q ego dixi illud ad reanimandū amicos qui videbantur frigidi ad hoc vt se retinerent non q ego haberem inde aliquam cōiecturam/sz ad dandum terrorem alteri parti ne se leuaret/et in fine fuit etiam quia ego semper habui in fantasia q dux Mediolani volebat facere tyrannuz Laurentiū petri francisci/ nō q ego scirem aliud sed semper habui Laurentium in bona estimatione et pro bono viro.
¶De subscriptione facta in sancto Marco/dico/ q eam nō ordinaui sed fratres mei illam mouebant/et mihi dicebant et ego habui p charo et grato q appereret ista vnio ciuiuz/et

ista beniuolẽtia versus me ⁊ ad acquirendã reputationẽ cũ papa/ ⁊ etiã ex scriptura magis cõfirmabat ⁊ vnibat ciues q̄ erãt ad volũtatẽ nrãm. Inter q̃s dico q̄ nõ erat alia intelligẽtia ordinata ꝟ in facto estimabã q̄ cognosceretur ⁊ q̄ hec subscriptio opata esset in concilio.

¶ De eo q̄ sciuissez aliquid de seniorib⁹ anteq̃z publicarẽtur dico q̄ frater Siluester mihi referebat q̄ñq̃z ꝟ raro magistratũ qñ erat fact⁹ anteq̃z esset publicat⁹ ꝟ nõ mihi dicebat vñ habuisset ⁊ de hoc pticulari nõ multũ bñ recordor/ q: nõ

¶ Quãtũ ad cõciliũ ⁊ ei⁹ ptes de quib⁹ fui inter (attẽdebã. rogat⁹/ dico/ q̄ ego habui magnã indignationẽ cõtra Romanã curiã que ꝑpter rephensiões me ꝑsequebatur/ ⁊ etiã ꝑpter mores eorũ animat⁹ erã facere plura opa ad faciendum cõgregari cõciliũ ⁊ deliberauerã scribi facere quinq̃z litteras ꝑ diuersas ꝑsonas qui cõcitarẽt quinq̃z reges ad faciendũ cõciliũ/ que littere erãt hui⁹ tenoris q̄ videbatur digna res q̄ tales reges essent certificati de reb⁹ magnis nostratũ/ cũ ergo esset hic vn⁹ p̄dicator qui diceret res futuras ⁊ detestaretur vicia eccle/ ⁊ ꝓbat res suas cũ rõne naturali. Cum hoc etiaz dict⁹ p̄dicator scripserit vnas lrãs ad papã de tali tenore. (Cuius copia debet esse in scãnello vel habet eã frater Nicolaus de mediolano) deberẽt illi reges vt capita christianitatis prouidere ad tales defect⁹ ⁊ cõgregare cõcilium/ ⁊ dicte littere fuerũt facte ad p̄parandũ mẽtes dictorũ regũ/ et alias lrãs quas deliberabaz scribere ad singulos eorũ pro tali effectu conciliȷ̃ ceperã ingrossare/ ⁊ minute earũ debent esse in meo scãnello/ ⁊ in qualibet dictarũ primaruz quinq̃z lrãruz erat copia incerta supioris epl'e ad papã scripte. Reges ad q̃s scripserã has lrãs/ sunt isti. Impator/ Rex francorũ. Rex hispanie. Rex anglorũ/ ⁊ rex vngarie. Lrãs impatoris feci scribi a Johãne nicolao cambi/ illam regis francie feci scribi Dñico mazinghi qui scripsit nomie suo Johãni guasconi quã postea habebat oñdere regi. Illã hispanie fe

ei scribi a Simone de nero in nõie ipsius Simonis ad Ni-
colaũ suũ frẽm qui cõicaret eam illi regi sicut debebat facere
Joachim. Littere anglie fuerũt cõmisse Frãcisco apulo qui
habebat Florẽtie vnũ amicũ suũ anglicũ & hũc fecit scribere
tales lrãs qui dixit se scripturũ cuidam suo amico qui oñde-
ret eã regi. Jllarũ vngarie misi minutã vni meo amico fer-
rarie qui scriberet eã dicto regi, & minutas harũ quinq; litte-
rarũ singulis infra scriptorũ dedi p frẽm Nicolaũ de medi-
olano quia ipe frater Nicolaus illas fecit, & estimo scdm q
ipe habuit copias q dicte littere facte sunt añ vnũ mensez.
¶ Finis me⁹ fuit in initio rei cõtra mores eccie qui mihi dis-
plicebant ppter dedignationẽ quã habebaz de excõicatõne
& breuibus aplicis factis cõtra me, me excitauerũt eci⁹ ad fa-
ciendũ & remouendũ hec obstacula ab oculis meis, & etiam
erãt causa glorie quas memoraui superius.
¶ Qui sciret has res de consilio & de lris pdictis aut cũ quib⁹
tractauerim, dico q de fratrib⁹ hoc sciebat frater Siluester
frater Dñicus & frater Nicolaus de mediolano de ciuib⁹ sci-
ebant oẽs suprascripti qui scripserũt dictas lrãs, & Hierony-
mus beneuenus, & cũ nemie vnq̃z cõsultaui & practicaui et
nunq̃z ab aliquo sum exhortatus.
¶ Totũ qd feci designaui ad faciendũ sicut supius vt essem
sp famosus in pñti & in futuro, ad habendũ tale creditum
in ciuitate Florentia, & q oẽs res magne importantie nõ fie-
rẽt sine mea volũtate. Et postq̃z fuissem stabilit⁹ in Florẽ-
tia hoc mõ habebaz animũ faciendi res grandes in italia et
extra italiã p vim dñorũ cũ quib⁹ cõtraherẽ amicicias & cõ-
traxerã & tractauerã grãdia sicut est cõcilium, & scdm q hee
res iuissent cogitassem de aliis, & maxie habebã intentionez
suscitãdi principes xpianos & principaliter illos extra italiã
ad subiugandũ infideles post cõciliũ verũ ad faciendũ me
cardinalẽ vl papã nõ multũ cogitabã q: qñ cõduxissez istã
opam, etiã sine papatu fuissez auctoritate & reuerẽtia prim⁹

homo mundi. Sz qñ fuissem electus papa nõ recusassem quãq̃z mihi videretur esse maius fieri caput de tãto ope q̃z eē papam/quia homo sine virtute potest esse papa. Sed ta le opus requirit hominē excellentis virtutis.

¶Circa articulũ q dixissem ad crucifixũ. Si ego mentior tu mẽtiris/dico/q quãq̃z ego nõ recordor mõ sup quẽ articulum hoc dicerẽ. Nihilominus ego dicebã sup res q̃s ego cre

¶Circa cõfessores di (debaz esse veras scdm ordinẽ dei. co. Ego multos ponebaz in sctõ Marco confortãdo eos vt cõfessiones plures audirẽt nõ ad sciendũ cõfessiones q̃ non dixissent eas propter penã magnã et etiã ad cõseruandum reputationẽ apud eos/q̃ si eos requisiuissem de similibus/ego ex toto discooperuissem meam maliciam. Sz ego hoc faciebã ad habendũ maiorẽ cõcursum. et ad tenẽduz amicos nrõs cõfortatos opi nostro/et etiã vt essent magis vniti.

¶Circa experimentũ ignis dico sic/q egre tuli multum fratrẽ Dñicuz proposuisse illas cõclusiones et prouocasse istaz rẽ/et soluissez aliq̃d magni q nõ attẽtasset istud. Similiter dolui q amici mei eũ stringerẽt/q̃ ego p me nõ voluissem illud/et si ego consensi id feci ad defendendũ honorẽ meũ q̃ plus potui. Et si ego pdicassez tũc qñ res se monebat et quãdo astringebatur essem ingeniatus extinguere eã dicẽdo q illę cõclusiones poterant probari cũ rõne naturali/ et maledixi fr[illegible]tri Dñico q ita inculcasset eas/ quia videbatur mihi res grãdis et piculosa. Finaliter ego cõsensi pro nõ perdenda reputatione/ et semp dixi q nos cõducebamur ad istud cementũ/ q̃ essemus prouocati ad respõdendũ estimãdo ex toto q ille frater sancti Francisci nõ intraret/ et eo nõ intrãte noster nõ erat obligatus ad intrandũ/ tñ si noster fuisset coactus intrare/volebam/ vt intraret cũ venerabili sacramento habẽs spem vt nõ arderi pmitteretur/ et sine quo nõ permisissem eũ introire. Et conferendo ista cum Johanne baptista ridolphi in sancto Marco bis ante diem cementi Jo

hannes baptista dixit q frater sancti Francisci nunq̃z in
traret / et ad dandum ei maiorē terrorē opatus sum q ignis
fieret magnus / et misi fratrem maletesta ad seniores ad or
dinandū formā dicti ignis. Similiter dederam ordinem q
ignis accenderetur in vno ostio et per aliud intrarēt fratres
et retro eos ponerētur scobe que clauderent aliud ostium in
modo vt appareret non posse retrocedere et hoc totum de
signaui vt dictus frater sancti Francisci expaueret et non in
traret et sic restabat etiam noster non obligatus / deinde or
dine accendendi ignē et claudendi ostium in supradicto mo
do sum locutus cum fratre Dominico et fratre Siluestro
et illis quattuor ciuibus qui veniebant ad me in porticuz in
die experimēti et etiā recordor q mādaui recordari Lanfre
dino lāfredini q̄ erat prepositus p Petrū albicis et Alexan
drum nasi q̃zq̃z non sim certus si mandaueram dici. Sed
certus sum q disposui vt ei diceretur.
¶ Intentionem ciuium meorū amicorum qui sollicitabant
istud cementum estimo fuisse ad habendum istum honorē
et restarent superiores. Sz ego habuissem charius q res fu
isset fracta et disordinata q non fuissemus conducti ad ta
le cementum.
¶ De dato ordine q res non conduceretur aut rumperetur
per meos amicos / dico q nunq̃z fecissem quia me videbaz
despectum et perdebam inde meum creditum manifestan
do q vellem fugere cementum. Sed meum fundamentuz
principale fuit q frater sancti Francisci nunq̃z intraret / et
omnis demonstratio que fiebat circa ignem sicut superius
dictum est fuit vt deterrerentur et non intrarent et sic resta
bat altius opus nostrum.
¶ Et de habenda certitudine cum fratre Dominico aut cuz
alio eorum qui intraret sicut dixi in ambone q ego scirem
q non arderent / dico q non habui aliter sed ad dandum

mihi reputationē ad vltimū quo plus potui. Et q2 sum interrogatus si ducerē has res añ ppl'm ego rñdi ꝛ sic affirmaui ꝙ dubitarē ne essem lapidatus.

Ratificatio processus cum manu sua propria.

Ego frater Hieronymus nicolai Sauonarole de ferraria ordinis predicatorū sponte confiteor esse verū quicquid supius scriptū est in pñti carta ꝛ aliis vigiti tribus scriptis vna manu ꝛ in fide hmōi meipm subscripsi mea propria manu hac die .xix. Aprilis. M.cccc.xcviij.

Testes

¶ Ego Ludouicus de adimaris canonicus reuerēdissimi in xpo patris ꝛ dñi dñi Raynaldi de vrsinis dei ꝛ aplice sedis gratia Archiepi Florētini vicari⁹ generalis interfuimus cōfessioni suprascripti frīs Hieronymi sauonarole qui lectis sibi pōibus ꝛ singulis suprascriptis in vigintiqttuor cartis pcedētibus de scriptis ꝛ annotatis spōte ꝛ ex certa sciā confessus fuit oīa ꝛ singula pdicta fuisse et vera esse loco ꝛ tpe mō ꝛ forma ibidē adaptatis ꝛ suprascriptā subscriptiōez in fine pdictorū cantantē sub noīe frīs Hieronymi ꝛ que incipit Ego frater Hieronymus nicolai et fuit hac die .xix. Aprilis. M.cccc.xcviij. fuisse ꝛ esse scriptā manu sua ppria et iō in pdictorū oīm ꝛ singulorū fidē ꝛ testimoniū nos subscripsim⁹ ppria manu dicta die .xix. Ap111. M. cccc.xcviij.

¶ Ego dñs castellanus de castellanis iuris vtriusq3 doctor et vicari⁹ fessulan⁹ pdictis interfui et audiui vna voce oīa ipm pdicta cōfitentē et ita est pura veritas et istorū fide di cta die propria manu me subscripsi.

¶ Ego frater Frāciscus de saluiatis prior ad psens cōuentus sancti Marci de Florentia oībus supradictis interfui et iō in pdictorū fidez me subscripsi dicta die .xix. Apeilis. M.cccc.xcviij.

¶ Ego frater Johānes sinibaldi de Florētia ordinis p̄dicatorū ad p̄ns magister nouitiorū dicti cōuent⁹ me subscripsi dicta die.

¶ Ego frater Cosimus philippi de tornabuonis de Florētia frater ꝓfessus dicti cōuent⁹ p̄dictis oībus ꝛ singl'is interfui/ ꝛ iō in p̄dictorū fidem me subscripsi dicta die.

¶ Ego frater malatesta sacramorus de Arimino ordinis ꝓfessus in cōgregatiōe scti Marci de Florentia p̄dictis oībus etiā interfui/ ꝛ in p̄dictorū fidē me subscripsi dicta die.xix.

¶ Ego frater Georgeusanthonius de vespuccis de Florentia ordinis p̄dicatorū/ licet nōdū ꝓfessus p̄dictis oībus etiaȝ interfui/ ꝛ iō in p̄dictorū fidē me subscripsi dicta die.

¶ Ego Petruspaulus de vrbino frater ꝓfessus dicti cōuentus scti Marci p̄dictis oībus ꝛ singulis etiā interfui/ ꝛ iō in p̄dictorū oīm fidē me subscripsi die dicta.xix. M.cccc.xcviij.

Finis.

¶ Epistola quā misit sctītas pape ad fratrū Franciscū appulū ordīs minorū qui p̄dicabat cōtra frēm Hieronymū.

¶ Dilecto filio Francisco appulo ordinis fratrū minorū de obseruātia nūcupatorū professori Alexander papa sext⁹ dilecte fili mi salutē ꝛ apl'icaȝ bn̄dictionē. Intelleximus quāto feruore ꝛ iusticia pro veritate proqȝ nostro ꝛ hui⁹ sancte sedis honore nuꝑ p̄dicaueris verbū ī ciuitate ista Florētia aduersus falsum ꝛ pernitiosuȝ dogma iniquitatis fili fratris Hieronymi sauonorale/ qui pridē suis demeritis excōicat⁹ ausus sacrilego q̄ȝ plurima scandolosa ꝛ heresim sapiētia tādiu disseminare publice nō expauit/ fecisti ꝑfecto opus meritoriū ꝛ maxīa laude dignū/ ac quale religiosum ac catholicū virū decebat/ qd̄ nobis ac toti sacrorū venerabiliuȝ frm̄ nrōrum sctē Romane eccīe cardinaliū collegio mirifice placuit de q̄ deuotiōȝ tuā plurimū in dn̄o cōmendam⁹ mouētes te ac hortantes vt si quid forsam reliquarum deinceps tanti ac nepharij erroris supsit in tā bono ac tā pio institu

to pseuerare/ac illū eodem veritatis mucrone retundere cu/
res/ita vt maiores indies ac vberiores fruct⁹ in agro dñico
producās nrām ꝛ ipius sedis bñdictionē valeas promereri.
Datū Rome apud sanctū Petruz sub anulo piscatoris die
xi. Aprilis. M.cccc.xcviij. pontifi. nri. anno sexto Hadrian⁹.

¶ Alia epistola quā misit sanctitas pape fratribus conuen/
tus sancti Francisci.

¶ Alexander papa sextus dilecti filij. S. ꝛ aplicam bñdictio
nē relatū nobis fuit quāto zelo veritatis ꝛ iusticia accēsi/ac
pro nostro ꝛ hui⁹. S. sedis honore cōtra pnitiosuz dogma
falsamqꝫ doctrinā pdicti filij fratris Hieronymi Sauona
role ordinis fratrū minorū pdicatorū ac populi seductoris
multis ac veris cōclusionibus ꝛ argumētis sepius publice/
ac priuatim publicaueritis ac eo feruoris ac studij processe/
ritis vt pro sustinendis vestris veris ac rectis cōclusionib⁹
ꝛ ipius Hieronymi ptinatia cōuincenda nō defuerint ex vo/
bis qui etiā se in ignē conijcere proposuerint. laudamus cer
te deuotionē vestrā ac tā pium tāqꝫ religiosum ac memorā
dum opus/qđ proculdubio nulla poterit obliuione deleri/
nobis vero ꝛ ipi sedi ita gratū et acceptū vt gracius ꝛ acce/
ptius esse nō possit/hortamur vos ꝛ monem⁹ in dño vt eo
dem tenore pgentes aduersus ipius erroris reliquias si que
supsint ꝛ complices pseuerare velitis vt exinde a deo ꝛ hac san
cta sede cōdigna merita cōsequi possitis. Datū Rome apđ
sanctū Petrū sub anulo piscatoris die. xi. Aprilis. M.cccc.
xcviij. pontificatus nostri anno. vi. Hadrianus.

Vtilitati publice

In finem Pseudo pphetie Lume Poeta.

Qui crucis es solitus Frater cantare triumphos
 Inq3 tuam sperãs ferre trophea manum.
Ciuibus angelicis poteras qui opponere spinga
 Edipos/ in fidei simplicitate prior.
Dic mihi vir ternis cur cedis tractibus arcum
 Que poterat mentis frangere cerua tuum.

Frater.

Terrene certasse fere si fata dedissent
 Victor erã/ presto gl'ia lausq3 fuit.
Nil iuuat inuictis queq3 se opponere diuis
 Ethera qui seruet non lupus agnus erit.
Agnus me vicit scandit qui menibus altis
 Hierusalẽ et rubrũ perdomuit pelagũ.

poeta.

Victe cadis basilisce loquat et noctua bellat
 Nunc draco/ nunc aspis/ nunc leo/ nuncq3 lupus.
Prothea non metuit Petrus/ non aspida Paulus
 Stat boue Borsiaco firmior alma rauis
Pastorem Rhadamante leua tuq3 Eace serua
 Minois etherei spiritus astra regat.

Frater.

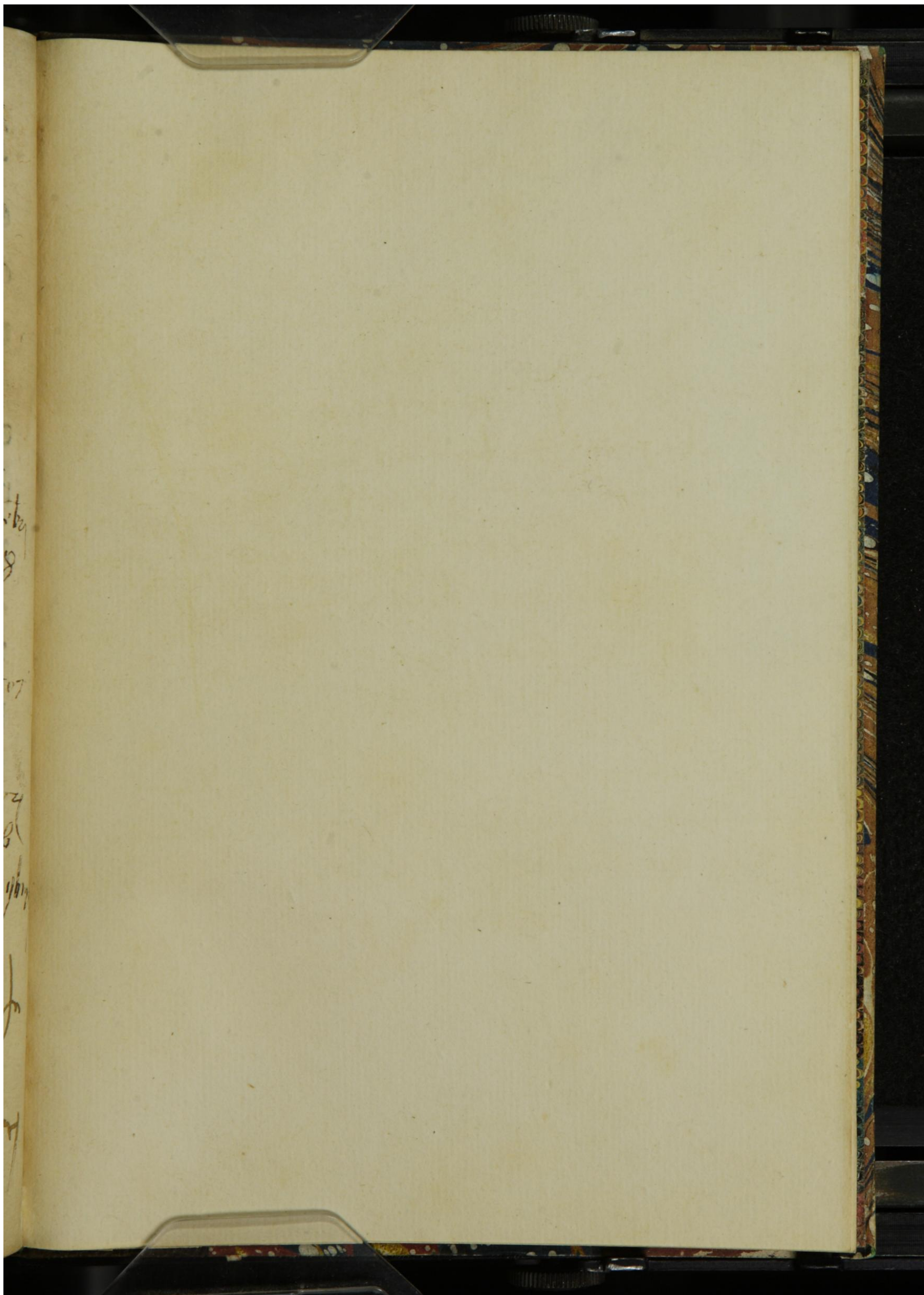
Parce Poeta precor victos quid ledere manes
 Proderit/ inuictũ mens colat vna deũ.
Sic me dum pereo trinum dum ledere numen
 Ascendo/ triplici morte sagitta ferit.
Heu pietas/ heu simpla fides/ crucis ecce triũphũ
 Dum cecini/ laqueos ignis ꝛ Arnus agit.

Poeta.

Ergo victe iaces pastor cui sancta ministrant
Numina/sub pedibus stellica colla tenet
Pontificem dum phebus amat Saturnia poscunt
Secula/nox/stix.fex/spina/procella fuge
Non odium non liuor edax non vnda lupina est
Omnia lex/virtus/gloria/pax/pietas.

Theodoricus vlsenius frisius medicus cecinit.

[illegible]
Con[illegible] facto [illegible] in berna [illegible]
[illegible] questo [illegible] 1507 [illegible]
[illegible] anno 1508
[illegible]
[illegible] anno 1507
[illegible]
[illegible] in Berna [illegible]
[illegible] 24 [illegible]
[illegible] 1509
[illegible] di Martino Luther [illegible]
[illegible] 1518 [illegible] 152[illegible]
[illegible]
Carolo

My
RC

